

LAWN-TENNIS

és az összes angol sportkellékek a legjobb választékban!

TENNIS-RAKETTEK

és labdák, Football, Hockey, Polo, Golf, Croquet. — Tornaszerek. — Izomfejlesztők. — Uszókellékek, sportcipők, sportruházat, sportsapkák, utazószerek, turista-felszerelések. — Gilette-borotva, Thermos-kulcsok, Vízhatlan esőköpenyek, Gummi sárzipők.

Árjegyzéket bérmentve küld:

Weszely István

Budapest, IV. ker., Váci-utca 9.

Lohr Mária
(KRONFUSZ)

A főváros első és legnépszerűbb orvosi és kórházi orvosnője, a kórházi orvosnője, a kórházi orvosnője.

Fiók: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Váci-utca 14. sz. V. ker., Károlyi-utca 14. sz. VI. ker., Teréz-körút 39. sz. VI. ker., Andrássy-út 16. sz. VIII. ker., József-körút 2. sz.

Anyák figyelmébe!

A gyermekek elismert legkiválóbb tápszere: az elválasztás időszakától kezdve már könnyű emészthetőségénél fogva is a

Phosphatine Faliéres

A fogzást megkönnyíti és biztosítja a csontrendszer fejlődését.

Kapható minden gyógyszerárban. Egy nagy doboz (elegendő 3 hétre) ára 3 K 80 fill. Főraktár: ZOLTAN BÉLA gyógyszerár, Budapest, V. Szabadság-tér. (Magyarokorona-u. sarok.)

Páratlan a maga nemében

RUSZÁNDÁ
GYÓGYISZAP FÜRDŐ

bármely más nemzetközi fürdőt is felülmúl! Vasúti, posta- és távírda-állomás Dél-Magyarország Melencze (Torontálm.) Nyitva május 15-től szeptember 15-ig.

Négy modernül berendezett 74 szobából álló szállodával. A fürdőn orvosi szaktekintélyek rendelkeznek. Javallat: köszvény, idült ízületi rheuma, scrophulosis minden alakjában, kenőgyógyászati ellenálló bőrbetegségek, psoriasis és prurigo, vérében szenvedő nők, idegbetegségek, csontbántalmak, Caries Neoribis és idült lues bántalmaknál bizonyos gyógyítást. Külön jó magánkonyha, valódi hamisztatlan borok, olvasó- és zongoraterem, tekeasztal és lekendők, nagy virágos és árnyékos park jódokkal, naponta cigányhangverseny tartatik. Prospektus kívánatra díjtalanul küldi. Fürdőigazgatóság.

A KRIEGER-féle
„Akáczia”-krém
1-2 nap alatt minden arcot fehérré, simává s üdévé varázsol. Eltávolít szőpőrt, májfoltot, ajkisszert, pattanást, ráncokat stb. Teljesen ártalmatlan. Ár 2 korona. Hozza
„Akáczia”-szappan
kellemes illatú, tartós és ártó hatású. Ár 1 kor. mindenütt
A KRIEGER-féle
„Akáczia”-puder
megvédi a nap és szél befolyása és arcizomszálkák ellen. Kapható mindenütt. — Ár 1 korona. — FŐRAKTÁR: KRIEGER-gyógyszertár, Budapest, Kálvin-tér

CHINA EZÜST
évszázadok óta, tea- és moka, továbbá likör-, sör- és borkészítéskor, szilvazsír- és szilvazsírban. Megrendelhető legolcsóbban, úgy: készpénzzel mint 20 havi részletfizetésre
Ele és Társai Rt.
Bpest, IRODÁK: V. Bálvány-u. 18. ÜZLET: VI. Andrássy-ut 1
Legújabb kimerítő nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — Kiváratra a postaköltség viselése ellenében megtekintésre is szállítunk

Ingyen
nagy **fotó árjegyzék**
Új fotóárjegyzék május 1-én jelenik meg.
CHMURA
Bpest, Ferenzy-tér 2.

ASSZONYOK
zavaroknál, ha már minden megpróbáltatás eredménytelen, úgy hozza meg az orvosoktól elismert, fényesen bevált szert. Meglepő eredmény. Szavak ártalmatlan. Naponta határozzák: 1. erősségű M. 4-50. II. erősségű M. 6-60 — Diszkrét vármentes széklet és uőrvetel. Laboratórium F. Gutsch 673. Berlin G. 2.

SZÉPSÉGET
kölcsönöz a hajnak és öregnek a
Varazskendőcske
Csupán egyszerű törülés által az arczór vakítóan fehér lesz, szőpőrt és mindenféle tisztáltságot azonnal eltávolít. Ez a szőrtelenítő hatás az izzádságnál is megmarad, szakszerű szőrtelenítés, mint a világszerte ismert és a pulver. A kendőcske másik oldalával való egyszerű törülés a fiataloságot és egészséget jelképező azon hamvas rózsát juttat vissza az arcra és ezért minden hölgy kell, hogy egy varazskendőcskét tartson. Ár 5 kor. 1500 szonul.
Dreistern-Parfumerie Wien, III. Kleistgasse 67. Mag. levelezés.

KÉNES GYÓGYFÜRDŐ
BADEN
Wien mellett
NAGYFOKU RADIOAKTIVITÁS.

Valódi brünni szövetek
az 1914 évi tavaszi és nyári idényre.
Egy szelvény 3.10 m. hosszú teljes férfiruhához (kabát, nadrág, és mellény) elegendő, csak 1 szelvény 7 kor. 1 szelvény 10 kor. 1 szelvény 15 kor. 1 szelvény 17 kor. 1 szelvény 20 kor.
Egy szelvény fekete szalonruhához 20.- K-ét, szinny legelőszövetet, turisztólent, szelvénykampant, női kosztim szöveteket stb. gyári árakon kld, mint megbízható és szolid cég mindenütt ismert posztógyári raktár.
Siegel-Imhof Brünn
Minták ingyen és bérmentve.
Az előnyök a melyeket a magánverő élve, ha szövet-üzletéget követően Siegel-Imhof cégét, a gyári piacon rendel meg, igen jelentősek. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Minták, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen díj-mentesen.

KELETI I.
Csak a hölgyeket érdekli!
Első magyar női egészségügyi és testápolási cikkek szakkönyve
Bpest, IV. Korona-herceg-u. 14/16. sz. (Dr. Szapáry-udvar.)
A nő saját gyártmányú és külföldi különlegességei: Huskók, az összes alatti bántalmak ellen, szőpőrt eltávolító és mellitartó aptermotikus részére, valamint higiénitőrőzők, ferdé nővédek számára. Cs. és kir. szak. díjnyitók. Egyenestartók. Hygienikus kezezők, kósmuharanyak. A legkiválóbb francia és amerikai női övezet különlegességei! Uj! Auto Vaginal Spray. Uj! Irrigátorok, hűtők, valamint sz. szon. higiénizáló cikkek. — Csak szakavatott női kiszolgálás. — Mérsékelt és polgári árak
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holst, tanár. Szász királyság. Magasabb műszaki tanintézet; az elektro- és gép-technika terén. Külön osztály: mérnök, technikusok és művezetők részére. Elektrotechnikai és gépészeti-laboratórium. Tanulmányi műhelyek. Legnagyobb és legteljesebb intézet. Program stb. díjtalanul a titkárság által.

CSIZFÜRDŐ
A kontinens legerősebb jód-bróm forrása nagy rádióaktivitással. Meglepő gyógyeredmények a görvélies, alkati és idegbajoknál, (neurasthenia) érelmeszesedés és mindezen betegségeknek, hol a jód-bróm alkalmazása nélkül. A fürdő a modern terápia kiegészítővel felszerelve. Prospektust küld és mindenben felvilágosítást nyújt a Fürdőigazgatóság Ciszfürdő. (Posta, távírda, telefon, vasútállomás.) Fürdőidény május hó 1-től szeptember végéig.

Kénes gyógyforrás
VARASD-TÖPLITZ
(Hortvátorság). — Vasut., posta-, telefon- és távírda-állomás. Új gyógyszálloda villanyvilágítással. Híreves radioaktív hőforrás +58° C.
Ajánlva: köszvény, ízületi, ischias stb.-nél. Ivókurák: makacs torok, gége-, mell-, máj-, gyomor- és bélbántalmaknál. Elektr. massage, iszap-, szénsavas és napfürdők. Egész éven át nyitva. Modern kényes em. Uj szállodák. Meses könyvek. Katonaszene. Fürdőorvos: Dr. LOCHERT J.

KÉNES GYÓGYFÜRDŐ
BADEN
Wien mellett
NAGYFOKU RADIOAKTIVITÁS.
Az 1913. évben 32.366 fürdővendég.
Kiváló gyógyerejű kénesforrások, iszapcsomagolások: köszvény, ischias, izzádmányok, bántalmak, neuralgia, görvélies, borbajok, fémmergezés ellen. — Peregrini városi forrás. — HERZOG-HOF városi fürdőszálloda. — Előragu ház. — Melegvíz, fényjéző. — Többélső előragu szállodák, penziók, éttermek, vendéglők és üzletek. Fürdőidény egész éven át. — Prospektus ingyen. Felvilágosítással szolgál a FÜRDŐIGAZGATÓSÁG. BADEN, vagy BLOCKNER J. hirdetőiroda, Budapest, IV. Semmelweis-utca 4. szám, hol prospektus kapható.

16. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)		HOITSY PÁL.		BUDAPEST, ÁPRILIS 19.
Szerkesztési iroda: IV. Városmegye-utca 11.	Egyes szám ára 40 fillér.	Előfizetési feltételek:	Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona.	A „Világkronika”-val negyedévenként 1 koronával több.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.				Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is esztolandó.

NÉHAI GRÓF PÁLFFY JÁNOS BÉCSI PALOTÁJÁNAK MŰKINCSEI — PIHENO NYMFA.

(Folytatás.)

II.

Ragyogott a nagyesztőtörtői délelőtt, bizonytalan fűszagok lendültek be a nyitott ablakon és a villatelep gyerekeinek sok éles hangoskaja, üde melódiává verődve, a hogy kiáltoztak és lapdázok már mind az erdő alatt. És a kis-asztalnál ült ezerzúval a kezében és számvetést csinált. Pénzforrásokat jegyzett fel, jövedelmeket, kilátásokat; aztán télenként a kiadást, — megszorítva itt-ott, próbálgatva, — nagyon komolyan és elmerülten, de valami eddig nem ösmert kedvteliséssel.

Igen, megpróbálni egyszer a szolid és tiszta életvitelt; bizonyosbóli elni, tudni a holnapot, nem várni időnkint valami kalandos véletlenre, a mi a tizenkettedik órában érkezik és hosszú bajból, titkolt és szorongó nélkülözésből kiáránt. Most világosan érezte, hogy — honnét, honnét nem, — ő belőle nem hiányzik a filisztrózus, beosztott életre való képesség; csak soha eddig meg nem próbálhatta. Otthon hogy csinálták! «Nagyban» számítva mindent, prédálva, osztogatva és félbe nem szakítva az ostromállapotot az apa írodai Wertheim-szekerénye ellen, nehogy «leszokják» róla, hogy a háznapot, mint a feneketlen zsákok, örökké tömni kell, — mert hisz «úgyis annak a személynak jutna», ha itthon gazdaságosabban élne! És aztán Guidóval! Százakra is felgyűlt néha a fűszerszáma a telepi szövetkezetboltban, néha két lakbérnegyed is elmúlt fizetés nélkül, vagy megessett, hogy a már együtt volt összeget bevitte este Guido szerencsét próbálni vele és otthagytta fillérig a bacc-asztalnál vagy künn Alagon és Hucul Máristól kölcsönözött napokig piacraza meg villamosra való. Hányszor maradtak zálogban félesztendőn át is a szőnyegek; a szobron, plaketten cserélt régi ékszerai, meg az otthonról hozott ezüstnemi! Nem pörölt, nem izetlenkedett ilyenkor, inkább erőltette a bohémfeleség allurjeit, kiügyeskedte, megóvta a látszatot kaprázatos leleményességgel; hogy barátait közt hies leirt erről. Kicsit sajnálta is ilyenkor Guidót, a ki kétségbeesett volt, töredelmes és néha belebetegedett; ágyba került az ideges levertségtől. És Eva tudta, hogy ha aztán hirtelen kerül valami, a műkereskedő sikerül megválni nagyobb előlegért vagy éppen állami vásárlás, megrendelés út be; akkor minden egyszerre feloldódik és kitisztul; Hucul Mária duplán kapja vissza a garasait, a perszonszövegek hazakerülnek, ő gyönyörű ruhákat tervezhet magának és megkapja hozzá a legszebb szöveteket; selyemhatáryát, feltűzést keztűt, kocsiban járnak hetekig és minden társaságban ott vannak. Aztán kezdődhet megint minden elől. Belemert ebbe az életbe, mit tehetett volna, a fény, szereplés, öltözködés kedvére volt és megtanulta kiévezni, mint bizonytalan, szép életörömet, de sokszor érzett már emélyedést, belefáradást. «Milyen utálatos, becsapásra alapított, előds, hazug dolog a «művészet»-ből élés!» — gondolta sokszor és eszébe jutott az apa kérdése: «Ki gyúratja magát pénzért?» Úgy érezte, hogy abban a társaságban is, a hol forogtak a s honnét a megrendelők kerültek, nem szükséglet-betöltő, nem nélkülözhetetlen az, a mit az ura a drága pénzért ad cserébe, még ha csakugyan talenymos is! Ez senkinek se fontos! Állami vagy köztisztviselői rendelkezéshez protekció kell, a többi, a magánosoké meg divat, mécenázakodó hiúság, kevéssé burkolt ajándékozási gesztus, még jó, ha páváskodó fényűzés. És ilyen alacsony ösztönökre kell folyton spekulálni annak, a ki a tehetőségét, mint Guido, «maitresse-ként kezeli» (a hogy melánkóliás perceiben beösmerte), a ki «jól akar élni» belőle, mert nem tartja érdemesnek a «nagyság» bizonytalan álmaért lemondani a lét kényelméről és az elegáns, szemfényvesztő, magát is megvesztegető szép látszatokról; a ki csak finom ruhákban tud járni, csak elsőrendű vendéglőben vacsorálni

és nagy borralalót adni... hát annak ezt kell vállalni cserébe. Vajon mindenütt így van ez és mindig így volt?

Szegény Neszti nének bizony nem volt többje negyvenzer koronáskánál össze-vissza; s hogy mamu nem élt már, kettejükre szállt Ferkóval ez, mert Laura — soror Theodozia máriatestvér — lemondott írásban a javukra. Húszezer korona, — Guidoval egy év alatt is elköltötték ennyit, ha jól ment, — de ez most *biztos*, itt van a kezében, az övé! Két zongoraleckéje volt már ösz óta, gazdag lipótvárosi házaknál, a hol parádézta vele, hogy éppen ő, a művész felesége tanít; de a saját társaságukban eltitkolta, mert Guido szörnyen röstelt volna. Pedig nagyon megfizették és ha még vagy kettőt tud szerezni olyat... pedig nem lesz nehéz!... És hátha valami egyéb is sikerül?...

Letette a ezerzút és elgondolkodott. Pfuj... hát most már ő kezdje? — Ez történt: a télen egy kis kettős-portrét, a Péter meg Pál két szőke fejét, megvették tőle a refúziáltak kiállításon; és ő annyira tisztában volt ezzel a dologgal. Kedves, meleg, véletlenszerű és izléses dilettánsmunka volt, örült neki, a hogy egy szép toilletének, a mit kreált és megbámulták, utána csinálták a társaságban; de eszébe se jutott volna, hogy valahová beküldje. Szinte erőszakkal vitte el Ipolyi, a kivel még Aranyoskúton egy csoportban «dolgozott» s a ki azóta a mindenütt visszautasított, de kicsit féltékeny gyanakvással talentumnak sejtett, nem tudni, mit akaró és egymástól mérhetetlenül különböző fiatal «vadonczok» vezére és «mester»-e lett. És öbölé szerelmes meg Aranyoskút óta... A gyerekeportré Szinnay vette meg, a volt aranyoskúti képviselő, a ki politikai államtitkár volt később, a most elmúlt regime-ben és állami megrendelések eszközlő ki Guidonak. Néhány újság beugrott, irtak a képről és róla; de ez egy percze sem tévesztette meg. A Guido örültségére kellett most gondolnia: hogy néha váratlanul nagy féltékenységi jelenetet rendezett szegény Ipolyi miatt, értékes holmit vagdosott földhöz és revolvert ragadott; Szinnayhoz pedig maga küldte lovagi gyantulansággal, ha kérni kellett a befolyását valamihez. A fiatal festő csendesen és áhítoatosan zűmmögte fülebe szerelmét, ha néha — unalomból, vagy érdeklődésből, — sétált vele egy órát valami csendes budai utcában vagy megheáztatta idekinn téli delutánokon, a mikor olyan egyedül volt. Aligha ebédelt mindennap, de időnkint komoly arczeval és szenvedélyesen könyörgött, váljk már el, hagyja ezt a «sarlatán-életet» és menjen hozzá a gyerekekkel együtt a kis budai tetőszobába, nyomorúságba, szerelembe. Ez a fiú egyébként epés, rossznyelvű, cinikus hírében állt a kávéházban; a naiv hitbe és együgyű eszményiségbe valahogy — megszokta már, hogy Évával szemben beleringassa magát. — Szinnay, az államtitkár viszont okos és előkelő ember volt, otthonról ismerősök még és őszinte, baráti jóakarója, — miatta Guidonak is, a kinek a szobrárt csakugyan szerette, — de igenen kedvére lett volna, ha közben, okosan, gavallérosan, kedvesen — egy kicsikét meghódíthatja magának őt. Hát ez volt a «Péter-Pál» portré esete. Nem, ilyen dolgokra nem lehet alapítani, ostobaság és izetlenség volna!

Pedig ha úgy az ember vagyonos lehetne, független és valami csendes műteremben kedvére elbárálna néha, maga testzésére, hozzáértők örömeire, úri szórakozásul; így jó lenne. Kitanulni, kikeresni lassankint a dolog szép fortélyait, érezni, hogy halad és mindig többre képes, belemelegedni, izgulni a kezével és a szemével, szándékosan is foglalkozni azzal, a mi néha oly erősen eszébe jut: egy-egy furcsa formájú régi kosár, tán virággal, vagy óriás, nehéz bírsalmakkal, egy hívós és előkelő szobasarak, konzol tükörrel és sévresi szobrocskák-

kal, egy lehunyszemű, kövér, szürke macska, sávos és gömbölyű-hátú... ilyesmik. Ej, ez azért mégis ostobaság! Annnyira tudatlan mind-ezekben és annyira megszokta lenézni egy kicsit. Két ilyen ember közt, mint Guido és Ipolyi — a két ellentétes pólus. — De vajon nem lehet *csinálni* ezt a dolgot, magát; világú allűröktől és üzleti spekulációktól tisztán, de azért nem halhatatlansági szavaltakkal és handabandázással a meg nem értésről. Ez mind olyan röstelnivaló! Csak kenni, mázolni, szép csendben egymás mellé, harsanó és lágy, színes színeket; ha tetsző, örülni neki, ha lehet, el is adni; azontúl pedig kedélyes lenni, igénytelen, egyszerű, pihenő és pihentető. Igen, ha *férfi* lenne az ember! A nagy régiek bizonyosan így is csinálták. De ha asszony...

Hát akkor a két szép kölykét felnevelni emberségesen, elég ez, tán sok is felelősségnek egymagán, de az apjuk úgyse sokat számított volna ebben! És a maga asszonyvételével hogy mit csinálhat?... Hát ha egyebet nem, — öröm az is, asszonyöröm — ha az ember szépen, mutatósan, jó ruhákban jöhet-mehet néha, tánczolhat szép, finom tánczokat soklápás teremben, sok ember szemsugara éri, férfiszemek nézése, lelkes kívánsága; és tudja, hogy a léptei, mozdulatai után igazodnak némely lobbánások; és tudja, hogy jelentékeny és mindennek megvolnának a lehetőségei. Guidoval tehette ezt; neki reprezentatív feleség kellett és ő megfelelt ennek, a feltűnő, szőke haja, kicsit túlkarcsu, de pompás alakja, táncza, nevetése; humoros, eredeti beszédje, elméssége, a gyorsan, biztosan találó és könnyed, mely rögtön felszikkazik, ha sok ember közt éri magát; s az öltözködése, mindig a divathoz simuló, mégis eredeti, néha frappánsan új, ötletes, változatos. Az utolsó öltésig maga varrt mindent, magának s a két fiának is. Mégis, vajon lehet ezentúl úgy?... Aligha, de ez semmiképen nem lényeges, ezen már gondolkodott! Végre is, elég volt hát éven át. A folytonos zsúr-robot, mindenféle népek, szendvicsek, pletykák, asszonyok, a kiket szintén vállalni kellett vidékről hozott világnézetükkel, állásbeli, vagy családi gögjükkel, kései és kirakatha tett szerelmi történeteikkel. És mind kezelni őket, tájékozódni köztük, el nem felejtkezve egy percze se az üzleti érdekről;... oh, már nagyon kezdte unni az utolsó időben! Ha valami egészen *más* jöhetne most!

Ha például olyasmi, hogy *egy* ember érdekelné már egyszer; de nagyon. Vajon tudna ő úgy, mint a többi asszonyok, teljes odaadással szeretni valakit és feloldódni ebben; nem csúfolódni önmagán, nem röstelkedni miatta? Pedig lehetetlen, hogy alapjában más legyen, mint a többi, csak valamikor — tán még kislánykorában — nagyon rászokott erre a belső szegyeletességre. Péternek és Palinak kellett születni, hogy megtanuljon ilyen szokat: «Ti édesek, drágák, két egyetlennem, két kis minde-nem!» De ezt is inkább úgy suttogva el, a szőke fejükre hajolva, mikor már elszundikáltak este az öleben.

De a másik nemen lévőek mindig foglalkoztatták; már a tánczikolai hódításoknak is örült és sohasem felejtette el a szép, meleg, nyári delutánokat, Novák tisztelendőcskével a lugasban, a mikor külön élvezte a kispár hirtelen elpirulását, a blúza kivágásán megakadó tekintetét, reszketeg és erőlködő férfihangját, az öblös vergiliusi sorok közt tévelyedőt. És Guidoval... nyilván szerelm volt az, de az ő akkori mivoltához mérten oly fejletlen és külsőleges. Bizonyos, hogy hevitette az elegáns vőlegény szép, sötét szeme, magas alakja, egész hatásos megjelenése és a kellemes beszédhangja sokszor gondolt behunyt szemmel este. De mindez oly hamar eltűnt. A nászuton még, Itáliában; a mikor gögös és kicsit merev leányérzéseibe oly hirtelen, olyan átmenet nélkül és

gyengédteletlenül avatkozott, vagy Isten tudja... valahol elhibázta bizonynyal, nem tudta hozzábékeltetni, megújáztatni előbb, vagy a módját nem találta meg. Oly idegen maradt neki azontúl is, fölényeskedő modorával, a hogy a vidéki leányt «kinevelte» az uton, a hogy végeredményben mégis csak önmagával foglalkozott és egyre magáról beszélt s oly szűkös regiszterrel, oly sokszor esve ismétlésekbe. Az is, hogy mindjárt eleinte — szoktatól tán, vagy a fiatal asszony megdöbbenésén, elundorodásán mulatva — elmesélte neki az összes férfidolgokat, a legényélet mindenfajta mulatozásait. És általában, a hogy az asszony szeme nyílt, a hogy körülnézett a világban és sok mindenben *más* fővel kezdett gondolkodni és sokféle új emberrel ismerkedni, sohase gondolhatta el az uráról fellelegült érzéssel: «Milyen derék ember!» Oly hamar kiösmerte és oly könnyűnek, őrésnek találta és minden önzetlenségre képtelennek. Lehet, hogy tévedett, hogy ezt viszont ő nem tudta kihozni ebből az emberből; lám, apával is egy csúf kis bányászleány tudott elbánni, nem a szép felesége. Néha valóban úgy közelített hozzá Guido, mint a ki gyengédségre, asszonyi odaadásra szomjazik és sokszor vádolta őt ezek híján; de már késő volt, valahogy már el volt rontva köztük a dolog. Lehet, hogy Guido bevezető szokat kívánt, szentimentális érzéseket, néha könnyeket, de mindez nem volt Éva kenyeré. Ő viszont keserűn nélkülözötte az igazi vele-törődést, hogy ne csak eszköze legyen a férje «művészet»-ének, hogy történiék valami az ő kedvéért is néha, az ő megkérdésével.

Abban az érzésben, a hogy egy asszony egy férfi ölelését fogadja, megvan a nyoma annak is, *hogyan* mondták neki egy órával azelőtt, hogy szép este van, hogy világos kalapot tegyen; vagy három nappal azelőtt mit mondtak neki egy Botticelli-kép előtt, hogy beszéltek Cimabueról vagy a tradíciókról. A legidegesebb tenyér simogatásainál is többsöt jelent, ha meg tudják hatni valamivel, kívánsivá tenni, foglalkoztatni, fokozni, érdekelni, megnyerni, elszomorítani, felderíteni, magukhoz hangozni. Csak csókok? Nem olyan egyszerű a dolog a testies érzések körül sem! Lám, ez a kis Ipolyi tudta ezt, annyit beszélt erről; de hát ő mindenből elméletet csinált, — így volt a festéssel is, — és ez volt neki a legtöbb. Milyen kis ember az is, «félreismer» lángszével, fantaszta hiteivel s a hogy minden félvben másképp fest, más teóriát szaval: és ezeket hívja «rohamos fejlődése» etape-jainak. Szánta, ünta és mulatott rajta; — de mással sem, — a társaságból, — senkivel meg nem esalta az urát. Gögből tán, lenézésből s mert utált volna előtte titkolózni és amúgy is — el volt undorítva kicsit mindentől, a mi az ölelés gondolatával függ össze. Guido már másfél éve fenn lakott, külön, a műtermében és Éva kicsit lenéző közönynyel hallgatta néha késő éjjel a Máris meztelbős csoszogását a csigalépcsőn... De most mi mindenen átkalandoztak a gondolatjai, a míg gépiesen firkálta tele furcsa, valószínűleg virágalakokkal a háztartási könyvét. A kertajtó csendője szólalt; a kavicsos úton egy asszony jött sietve, kicsit természetes, ringó járású, szépen mozgó: Torday Zsófi jött. Lágy, világosszürke, nyerselyem köpenyben; bő, hullatag csipkékkel; erős parfümjé szagát már a terras felől hozta a szél, zengő és heves kiáltozása felhállatszott a lépcső aljáról.

— Éva, milyen erős erőrefelé a tavasz, jaj Éva! — A gyerekeid, — kezdett hadarva egy históriába, — Péter meg Pali itt hancuzznak az állomás előtt a gypsen. A szövetkezesi boltban tizér' csokoládét adtattam nekik, babszemest, Pali osztotta el. Ide egy, oda egy; de az utolsó páratlan, ezen elgondolkodik, zavarba jön, rámnéz. «Pétejkének domja fajtá tennap!» mondja hirtelen és szájába kapja a vitás szemet, Istenkém, két ilyen kölyök! És milyen elegánsan születt őket; aznap delután már leveleket irtál az ágyban, emlékszem, magad tudtattad velem is. Hjjaj, fiam, ez nagy valami; ládd, tölem nem telik, én erre se voltam jó.

— Még nem múltá idejét... de mi lelt? Szédődj már le! Kiszirtad a szemed?... Velünk ebédelsz!

— Köszönöm, Hucul Máris meghívott már; vele is a fűszeresnél találkoztam. Megmondta,

hogy berakott káposzta lesz, úgy erdélyiesen, azt imádom!... Jaj, nézd, még mindig nem bírom ezt a vidéket, — Gadl Ferivel sétáltunk erre valamikor... nézd csak, két esztendeje annak már! Egyszer nagy eső zuhogott, május volt, sötét este, micsoda szagok a levegőben! Ott álltunk a tisztáson, a nagy, görcsös fa alatt, a mitől Péterke úgy fél... de akkor csupa lomb volt, mi alamentünk, esernyő nélkül, és csökölőztünk. Nézd, én most nevetek, de igazán nem tudok szabadulni! Milyen jó neked, milyen könnyen túlelsz a dolgokon! Igaz, hát hallom, hogy Guidónk beköltözött Pestre.

— Felsőerdőrsor ötven; a földszinti műterem.

— Köszönöm, nem akarom meglátogatni. Noha — mondtam én azt már? — Aranyoskúton, mikor neked udvarolni kezdett, tetszett nekem egy kicsit Guido. Az még Feri előtt volt, akkor még az elegáns emberek voltak rám hatással... De hát mi van veled? Baráthéknál beszéltek szombaton, hogy váltok; de osztatlan szimpáthiával irántad tárgyaltak. Az Istvády Márta esetével teli van a város, — a Belváros, akarom mondani.

— Megbolondultak? Csak nem képzelik, hogy a miatt?...

— Fiam, ha azt képzelik, ez nem állít be téged elönytelenül; még mindig jobb, mint ha feloldó pletykáznának. Persze, azért bosszant-hat téged, annál inkább, mert nem igaz, ugy-e? Egyébként az Istvády-eset borzasztó mulatságos; a legfrissebb variációt elmesélem neked, csak kifutom az orrom.

Elhelyezkedett Éva mellett a divánon, szipogott és nevetett; frissen, lihegőn szedve a lélekzetet.

Hát Mártával, a nagyobbik leánnyal találkoztál, ugy-e? Harminczéves, rövidhajú, adná a zongoraművésznőt, egy koncertje is volt egyszer a Vigadóban, külföldre ment tanulni, merészen kivágta a ruháit és fantaszta dolgokat diskurált társaságban a házasságellenes szerelemről. (Mi a színháznál, magunk közt se beszélünk úgy, bár néha cselekkesszük!) Szóval originalis nő, a családja s az egész fundáció odalenn Baranyában drukolt miatta éveken át. Közben felnőtt a kicsi, Erna; bájoska volt és fiatal. A Szőner-fiú járt oda, többszörös háztulajdonos az apja, sohse voltak zsidók. Egy kicsit tán tündökött, mint Pókayné; melyiket szeretem? Aztán leszerette Mártát és eljegyezte Ernát. Pedig a kisleánynek valami baja is volt, Havas nögyógyász-professzor operálta tizenéves korában és az ő tanácsára bejelentették a vőlegénynek nagy becsületesen, hogy nem lehet soha gyerek. Nem baj, azt mondja, azért ő szereti. Jól van. De a nászútra Mártá is, a sógornő elkísérte az ifjú párt és kinn maradtak — egy teljes évig. Közben pontosan a kilenczedik hónapban hazairtak, hogy Erna valahol Zürichben egy egészesleges lyánygyereket szült. Havas tanárnak újságolták társaságban, óriási kacagott hahotával, de semmit se szólt. — Na, most februárban előkerültek — immár négyen; a gyerek kicsit fejlett az idejére; semmi! Pár hónap ide-oda. S a fiatal Szőnerné imádja a kisbabát... mintha igazán az övé volna. Tehát *jól* van értesülve? — kérdezhetné valaki. Nem, *ekkora* grandiozitás sok volna egy ilyen fruskától; így föltülemelkedni a szerelemföltésen, hisz imádja az urát! Aztán meg a szülők, a vén Szőner... Szóval, — itt jön a Guido szerepe az egészben, — Luccini Guidóé, a ki közütdomás szerint nagy förtőben volt Mártával, — noha félévvel régebben, ha igaz. A szűkebb család s a fiatal nevelőmama úgy kell, hogy tudja... hogy Guido... és ő neki csak néma gesztusokkal kell passzívra válni a dolgot. Ránézve semmi következmény, ott megmentve a családi boldogság; az új Szőner-villát pedig Luccini díszítette agyon mindenféle karatidekkel, kutakkal, reliefszekkel és senkise sokallta az árat, a mit kért... Hát így formálódott ki maig a tracess; de mindig jó-hiszeműen hozzátesszik azért, a mi Guidót illeti, hogy: ki tudja, ki tudja!

— Pompás! — kacagott fel Éva igazán szívből mulatva a histórián. Csak Zsófinak kell előadni valakit; ezt érti! És az egész mende-mondát — ha igaz, ha nem, — olyan nagyon jellemzőnek érezte most erre a «társaság»-ra. — Hát fiascskám, — tette Zsófi karjára a kezét, de valami ellenőrizhetetlen okból elpirult kicsit, — szavamra mondom neked, hogy a mi mostani szatmenésünknek ehhez semmi köze. Hisz te tudod, hogy mi hat esztendő óta mindig «válnék» tulajdonképp. De nem maradhatam itt egészen pénztelenül, járattalan az élet dolgaiban, két gyerekkel utóbb... elő kell az ilyet készíteni, sorát kívárni. Látod, hogy próbáltam egy-egy kicsit a pénzkeresést, képet adtam el, azt a csacsi himzsgarnitúrát csináltam, a mit az a nagyszidő vett meg, a lőporgyáros a szalonjába; hogy mérgeledőtt Guido pedig! És két zongoraleckét kerítettem száz koronájával. De mindez bizonytalan dolog, valami kis alap kellett; és most itt a nagynémén pár korona öröksége. Tudod ugy-e, hogy mikor a Stölzel nőruha céggel pakolt Guido az ősszel, portréit csinált a főnöknek kétezer korona vásárlás fejében; én ugyancsak megszedtem magam a boltjában, legalább két esztendőre. A fogaimat is, nézd, megcsináltattam platínával egy doktornál, a kinek egy kis bronz Dianát adott el az uram korlátlan plomboxás fejében. A Szőnerék pénzéből pedig — kiváltattam vele a zálogból a perzsa szőnyegeteket, mert azokra én tartok igényt, — az apától kaptunk rávalót. Na most mondd, hogy «sértődött szerelem» csináltat így az emberrel? Olyan józanul, nyugodtan, majdnem barátságosan történik ez; az utolsó félesztendőben már jelenetek sem voltak nálunk. — Mond csak, azt nem beszélük, hogy Ipolyi Jenő, a kis piktor van a dologban?

— Nem! Csudálattosan erről nem tudnak. — Hát ne is; ez bosszantana. A fűt különben végleg elintézték most; kényelmellen volna. Nálam minden előlöl kezdődik, — igazán! — Éva! Éva, most szeretlek, a miért ezt így, kicsit halkabban mondtad! Mennyi idő is vagy... huszonhét leszel? Oh, meglásd, most valami szép, nagy, egész, igaz dolog jön! Én is így voltam. De később fájni szokott... nem baj?

— Tudom is én?... Tán nem is volnék képes... nem is nagyon szeretek ilyenről beszélni.

— Te, az «emberek» csak nehogy aggasszanak! mindent lehet módjával és te meg tudtad csinálni a presztizsrend mindég. Minden azon fordul, hogy ki cselekszi és *hogyan*? Nézd, nekem is elnéztek egyet-mást, mindenütt fogadnak színészszó létemre, pedig a szájam néha túljár a tetteimen. Tudja Isten, miért; tán hogy nem vagyok pesti házmeesterlány, hogy alispán volt szegény apa valamikor Kisküküllőben és atyafiágom révén kerültem állami színházhoz, — ilyenekért. De különben a férjes asszonyoknak is, mindnek van valakije a társaságban. Csak... bizonyos romantikával.

— Te, annyiszor emlegeted... azt hiszed, olyan nagyon fontos nekem most az a «társaság»? — kérdezte Éva kicsit eltűnődve... Azt is meg lehet unni egyszer.

— Jé!... De hisz bizonyos értelemben mindig független voltál benne, akárcsak én. Művészelegesen mivoltodban. Nekünk valahogy nem kell vállalnunk az összes törvényeket; ezt a kimagyarázhatatlan szabadságunkat megérik azért a miniszteri tanácsosnők, képviselőnők, Pesten telelő gentryasszonyok, meg akadémikus írók, egyetemi tanárok feleségei, — érzik és respektálják, irigylük és ünneplik. És te mindenütt ott voltál, — leszámitva talán ezt az ideit telet, — reprezentálád Guidót, az összeköttetéseid is segítették, hogy ezeknek a művésze legyen. A bornirtak de tartózkodók; a tisztellett és bizonyos izléssel együttétek embere. Ezeknek a hozzá nem értesében van valami ártatlanság és nyílt, humoros közöny.

— Jó, jó, de most, hogy Guido miatt nem kell, azt hiszed, lesz türelmem folytatni? Tán nem is fog lehetni... anyagiak miatt; de ez a legkevesebb! És itt már könyv nélkül tudok mindent; ezt az egész ál-kaszinós, bekerített morált, a konvenziókat, a mikkel magukat hitegetik. «Odaadta a női becsületét!» «Kompromittálta a férjét», vagy a menyasszonyát, vagy a családját, vagy ki a csudáját. «Foltot nem hagyhat a gyerekei nevén!» «Rehabilitáltani szeretné magát!» «Nem érvénnek vele?» «Oh, azt a *világ* már elfelejtette!» — meg ezer efféle.

(Folytatás következik.)

SZÍNHÁZAK

PAKOTS JÓZSEF Egy karrier története, a Nemzeti Színházban. — FÖLDES IMRE: A vörös székfű, a Magyar Színházban.

Az aktualitás szeret felkapaszkodni a színpadra s hasznát tudja venni nagy nyilvánosságának, de viszont szolgálatot is tud neki tenni. Alapjában véve minden a maga korából lelkezt színpadi műben s általában minden irodalmi műben van aktualitás: a kor társadalmi és erkölcsi problémái, az élettől kérdzett égető kérdései, fájdalmai és gyönyörei élemednek meg benne. Az író az emberi lelkek tudattalanul alvó érzéseit, vágyait és gondolatait szólataltja meg s hozza az öntudatba, lefojtott erőket szabaddit fel s megszólalásra bírja kora és kortársai belső titkait. Ez az író aktualitása. Van másféle aktualitás is: a felszínen levő, mindenki szeme előtt álló társadalmi, erkölcsi és lelki jelenségeket rögzíti meg, azokat a mindennapi tényeket, a melyekkel az újság táplálja az emberek kíváncsiságát s a melyek az üres, henye mindennapi beszélgetések tárgyai szoktak lenni. Ez az újságíró aktualitása. Ha ez kapaszkodik fel a színpadra, akkor tulajdonképen az újságírás csap át olyan területre, a hol semmi keresni valója nincs és a hol néha, nagy ritkán nőhet számára a néhány hétre szóló szenzáció hervatag virága, de gyökeret verni nem tud. Nálunk, a hol az írói munka kelleténél jobban keveredik az újságíróival s a hol aránytalanul sok embernek az újság jelenti egész irodalmi olvasottságát, gyakran elköveti az újságírás ezt a határsértést, de még igazai, tartós siker egyetlen ilyen kísérletből sem keletkezett: azok a dolgok, a melyek érdekelnék, izgathatnak is, a napilapban, mégsem elegendők arra, hogy három órán át, este, a színházban kielégítsék az embereket. Két ilyen tipikusan hírlapi jellegű darabot mutatott be legújabbán két színházunk s mind a kettő alighanem hamarosan le fog tűnni a műsorról.

A két darabban a hírlap két különböző rovata kívánczik a színpadra: Pakots darabjában a politikai karcolat, Földesében a vezércikk. Mikszáth Kálmán feledhetetlen karcolatai az ősei a politikai állapotok ama szatirikus rajzának, a melyet Pakots színpadra hozott. Az alakok Mikszáth alakjainak elvértelenedett utódai, az egész levegő az övé, csak épen meg van hígulva s az elmésségek ha maguk nem is, de a módjuk, a stílusuk Mikszáthra megy vissza. Rendes dolog, hogy a színpadra azok a témák, felfogások és gondolatok jutnak fel, melyeket az irodalom többi ágai már kihasználtak, feldolgoztak, általánosan ismertté és népszerűvé tettek, — ebben az esetben nem irodalmi, hanem újságírói műfajjal történt ez, a melyet feltalálója irodalmi magaslatra tudott emelni, a mely azonban utódai kezén elhalványodott, banálissá és üressé lett. Ebben az állapotában jutott most a színpadra.

Pakots darabjának főalakja is Mikszáth megfigyeléséből pattant ki: ő látta meg legelőször és legigazabban a politikai törtető típusát, a ki kíméletlenül tör előre, eszközöket nem válogatva, a maga karrierjéért. Nevet is ő adott neki az *akarnok* gúnyos, lenéző formájú szömban. Pakots csak kissé modernizálta ezt az alakot: egy kis zsidós ízt adott neki. Azt a hátteret azonban, a melybe Mikszáth állította, a magyar politikai és parlamenti élet eleven, plasztikus és sajátos ritmus szerint élő rajzát már nem tudta neki megadni. A darab ezért, bármennyire benne igyekszik maradni a hazai aktualitás körében, mégsem jellemző, alakjai nem viselik magukon a magyar politikai aréna speciális színeit, egész történetének nincs semmiféle perspektívája. Legfőképen pedig egyáltalán nem ad embereket, csak giccses, semákat, a melyek önkényesen mozognak a színpadon és nem érdekelnék, mint a hogy a séma nem is érdekelt. A történet maga megtörténhetik, lehetnek olyan karrierrek, a milyent a darab hőse csinál, de az író nem tudja elfogadhatóvá, elhíhetővé tenni azt, a minek lehetséges voltát tudjuk. Nem tudja elfogadhatóan megmagyarázni, hogyan csinálják az ilyen karriereket, nem nyit ablakot, a

melyen beláthatnánk abba a műhelybe, a hol a politikai karrieriek készülnek. A mi a darabban történik, mind csak azért történik, mert az író meg akarja történetni, nem azért, mert történnie kell.

Egy fiatal éhenkórász könyörületből fölvesz a szerkesztő egy napilap szerkesztőségébe. Veleletlenül hamarosan alkalma kerül, hogy megismerkedjék a főszerkesztővel, a ki tulajdonosa a lapnak, hatalmas és befolyásos politikus. Behizelgi magát a kegyeibe s ezzel eljut a karrier kiinduló pontjára. Ez így egész lehetségesnek, valószínűnek tetszik. De a hogy Pakots csinálja, mindjárt gyanússá válik. A hatalmas főszerkesztő túlságosan ostobának tűnik fel, túlkönnyen ugrik be a fiatal ember hízlegésének s a fiatal ember maga sem mutat karrierje megalapozásakor több okosságot és ravaszságot, mint a mennyi akármelyik kereskedősegédől telnek. A karrier, a hogy a darabból látszik, túlságosan kezes paripa, megnyereléséhez nem kell semmi különös erő vagy ügyesség. Itt, már az elején, megmutatkozik a darab gyökeres módszerbeli hibája: nem bírja megmutatni hőseinek azokat a fölényes tulajdonságait, a melyekkel karrierjét csinálja s ezért ahhoz az expedienshez folyamodik, hogy túlságosan ostobának rajzolja a többi embereket. Az egész darabon át alig látunk valamit a karrieresináló eszességéből, még a karrierhez való ötleteit is mástól, a főszerkesztő lányától kapja; ő maga csak a kíméletlenséget, a lelkiismeretlen törtétést adja hozzá. A kis piszkos újságírócskából az államtitkárrá lett főszerkesztő titkára, országgyűlési képviselő, udvari tanácsos lesz tüneményesen rövid idő alatt, a nélkül, hogy tudnók, hogyan. Ugyanennyi indokolással egyiptomi kédvét is lehetett volna belőle csinálni. Ezt a karriert nem valóságokkal, hanem fogásokkal csinálja meg a szerző. De ezek a fogások is mennyire elhasználtak, vértelenek és elmésség nélküliek! A hogy például a stréber, Kondor Jenő megválasztja magát képviselőnek, — ehhez a legkopottabb választási anekdotákat vette segítségül a szerző. Általában elméssége nagyon kevés eredeti: alig van olyan ötlete, melyet ne ismernénk már régen közszájon forgó anekdotákból, élelapok régi évfolyamaiból, vagy hírlapi croquisokból. S milyen egyszerűen és olcsón vágja ki magát Kondor Jenő a veszedelemből, a mely épen karrierje csücsén fenyegeti: elszaval egy szép beszédet az újságíróknak, a ki röpirattal akarja leleplezni panamázását, pénzt kínál neki, s mikor ez visszautasítja, hivatkozik nyomorgó gyermekeire, mire az újságíró egyszerre elpiyeredik és visszavonja a röpiratot. Kondor Jenő beszédében van lendület — csak itt a végén tudja éreztetni a szerző, hogy mégis eszes ember — az újságíró romantikus becsületlovag, de ez az ellágyulása és megbocsátása mégis kissé túlkönnyen megy; ezt a leghiszékenyebbek se hiszik el.

Egy jó alakja mégis van a darabnak: a főszerkesztő-államtitkár lánya, a ki Kondor felesége lesz. Női stréber, a ki jó szemmel meglátja a kis újságíróban a nagyra menendő strébert, segít neki, hogy gazdag és előkelő férjet teremtsen magának benne. Akármilyen primitív eszközökkel van megrajzolva, mégis érdekli: ilyen nők vannak s ez típus, a mi életünkben. *Várady Aranka*, bár a szerepek kevés a kapcsolata az ő egyéniségével, nagyon intelligensen játsza. *Rajnai* viszi a darabot, a mi siker van, az jórészt az ő érdeme: játékaival sokban pótolja a szerep ürességeit. A többiek közül *Kürthy Józsefet* kell kiemelni: az újságíró komor dühét, fojtott gyűlöletét és hirtelen ellágyulását nagy erővel csinálta meg és leginkább neki tulajdonítható, hogy az utolsó felvonás nagy jelenetét nem utasítja vissza egyenesen a közönség.

Földes Imre a szocialista újságok vezércikkeiből vette darabjának hangulatát s azt az egész tartalmát, a mely a jelenetek mögött

van s táplálja őket. Nem lehet egyenesen szocialista iránydrámának nevezni *A vörös székfűt*, bár úgy látszik, annak van szánva. Nem mutatja meg a szocialista törekvések igazságát s a szocialista szölamok, a melyek a darabban elhangzanak, nem jönnek a darab cselekvényéből. A tendenciából csak annyi van, hogy a hatalom birtokában levőket meglehetősen súlyos alakoknak festi: a minisztert, a ki udvarol a tanácsosa feleségének, a tanácsost, a ki ezt az udvarlást tűri, sőt előmozdítja, mert anyagilag le van kötelezve miniszterének. De hogy velük szemben a szocialista típus képviselőjének erkölcsi és szellemi fölényét meg tudná igazában mutatni, azt nem mondhatjuk. Ugyanabban a bajban szenved ő is, mint Pakots: protagonistájának szelénét, kiválóságát nem tudja közvetlenül megéreztetni, csak közvetve mutatja be azzal, hogy az antagonistákat nagyon lekicsinyíti. Kiváló embert rajzolni a legnehezebb dolog, az író is kiváló kell hogy legyen hozzá.

A szocialista pártvezetőség tagja megtanulja a női fodrászság nem könnyű művészetét, hogy ily módon beférkőzhessenek a miniszteri tanácsos házába és megkaparintsák a sztrájk törvény javaslatát, melyet a tanácsos otthon, vasszekrényében őriz. Kisse hosszas és nehézkes kerülőút, de a szocialista közben beleszeret a tanácsos feleségébe, a ki teljesen megundorodott urától és udvarlójától, a minisztertől, mikor meglátta, hogy ezek milyen aljasul összejátsszanak az ő bőrére. Ebben a megundorodásban észreveszi a fodrászlegényt, különben érzi a magafajtajú férfiaknál; mikor az aktalopás kiderül, magára veszi a dolgot, hogy a fodrászt megmentse a börtöntől, illetőleg a haláltól, mert ez inkább meghal, semhogy börtönbe menjen. De az asszony sem sokkal különb a fajtajánál: most már heves szerelemre van gyulladva fodrásza iránt s hogy ezt a szerelmet tovább élvezhesse, kicsikarja belőle a sztrájkra törekvő szocialisták haditervét és elárulja az urának. A nagy sztrájk ezzel dugába dől, mialatt a fodrász az asszonnyal szeretkezik. Mikor ez megtudja a katasztrófát, megundorodik az asszonytól, elindul a halálba, egyedül, visszautasítva az asszony kíséretét e szomorú útra.

Ebben a történetben azonban a fodrász mégis inkább közönséges fodrász, mint igazi szocialista apostol. Egész szocialistasága alig több, mint nyers és túllőnézetes modor és néhány szavalmány. S a legválságosabb pillanatban a leggyöngébb: mialatt társai halálra szántan gyülekeznek a parlament előtt, megvívni a nép nagy csatáját a hatalom ellen, azalatt ő a méltóságos asszonynak szaval, megmámorosodik szerelmétől, egész ostobán elmondja neki a féltve őrzött titkot, szóval naívnul, öntudatlanul vezeteti magát, a hova a szerző önkénye akarja. A munkásság vezetői mégsem ilyen bábuk, több erő, öntudatosság és elszántság kell hogy legyen bennük.

Bernstein, a kit a szerző nyilvánvalóan szeme előtt tartott, a kitől jelenetei megosztását, a történetnek hatásokra bontását tanulta, ezt mégis másképp csinálta volna. Mindenesre több és hatásosabb mondanivalót vitt volna a darabba. Mert az bizonyos, hogy a szerző kevés mondanivalót áruelt el ebben a darabban: többet puffog, mint a mennyi a puskapora s ha a végén összegezni akarnók a darab tartalmát, alig maradna más, mint néhány elhasznált újság-frázis. Vezércikk a színpadon, de a ki csak ilyen vezércikket tud írni, abból aligha lesz nagy publicista.

A Magyar Színház jó színészei kissé egyenetlenül játszzák a darabot. *Csontos* mozdulatai, beszéde jól illenek a szocialista vezérhez, a publikumnak, különösen a nőeknek külön mulatság, mikor annak rendje és módja szerint megfésüli *Gombaszögi* fradt. Leiket önteni azonban ő se tud a darabba, valamint a többiek se.

Schöppin Aladár.

László Fülöp: Arczképtanulmány.

Mendlik Oszkár: Napkelte az Océánon.

Nádler Róbert: Mise után.

Szenes Fülöp: B. R. úrnő arczképe.

Telis Ede: Mellszobor.

Horváth Géza: Keresztelő Szt. János.

Horvay János: A budapesti Kossuth-szobor főalakja.

A «CZÉHBELIEK» KIÁLLÍTÁSA A NEMZETI SZALONBAN.

A SZIGET.

ELBESZÉLÉS. IRTA SZÖLLŐSI ZSIGMOND.

Vagy hatvan esztendővel ezelőtt élt egyszer egy ember, mondjuk, hogy Búnak hívták, a kire valóságos zápora szakadt a szerencsétlenségeknek és a csapásoknak. Ebben a hirtelen támadt orkánban egy arasznyi idő alatt elvesztett mindent, a mit szeretett, a mi öröme és tartalma volt az életének. Elvesztette a feleségét, a gyerekeit, elvesztette a vagyonát és hogy tökéletes legyen sorsának borzalmasága: elvesztette még a hazáját is, a mely idegen hódító vérről és könnyről borított pré-dája lett.

Az ember úgy érezte, hogy nagyon jó lenne meghalni. De nem halt meg, mert Istennek úgy tetszett, hogy életben maradjon és ez az ember nem olyan lélek volt, a ki a maga vágyát a jó Isten rendelethez fűli. Megerősítette magát abban, hogy a meddig élnie kell, élni fog és hogy egy lázadó percz elviselhetetlen keserűsége meg ne tudja hajlítani: — kezébe vette botját, táskáját és elment. El, minél messzebb, hogy ne lássa a földet, a mely csupa sir és csupa vér. Ne lássa a virágokat, a melyek könnyet harmatoznak. Ne hallja többé a nyelvet, a melynek minden szava mintha az ő egy-egy halálra ítélt édes testvére lenne. És ne hallja többé meg az almodó pusztai szelet se, a mely bilincses csörgést hozta.

Az ember tehát, a kit Búnak kereszteltek el, hogy neve is legyen a csöndes alakban: elment és hogy ne legyen ott, a hol a szívnek nem volt jó ott lennie, hogy hazája legmagasabb hegyeit se lássa, hogy soha se fájna nekik a gyermekével, se anyanyelvének egy szavával ne találkozhassék, hogy még soha egy olyan virágot se lásson, a melyen az otthoni kertekben és mezőkön terem, hogy még a sírok fejéhez állított fejfák is egészen más formájúnak legyenek, mint az ő országá temetőiben: természetesen igen messzire kellett mennie. Ott kellett hagynia azt a világrészt, a melyben az ő hazája leterítve hevert, sőt ott kellett hagynia még azokat a világrészeket is, a melyekbe milliók gyászának hírével elvitte a részvét vagy a kíváncsiság. Ezt mind maga mögött kellett hagynia az elmenő embernek, hogy elég erős tudjon lenni a lelkeben arra, hogy éljen.

Igy ment országokon át, világrészeket át, hol szárazföldön, hol hajón. Itt-ott meg-megállt, vajjon elérte-e már oda, a honnan nem kell tovább zárandokolnia: de itt is, ott is akadt valami, egy vonás, egy hang, egy szó, a mi az emlékeztetés fullánkját szúrta a szívébe és az átnyaló fájdalom azt mondta neki: — Tovább!... Még tovább!

Igy aztán esztendőkre telt, míg végre az ember letehetett vándorbotját, mert megérkezett oda, a honnan nem volt miért tovább mennie. Ez a hely egy sziget volt az Océánban, a geográfiában nem ismeretlen, de a világ számára annyira jelentőség nélkül való, hogy a végtelen vizet szántó hajók tömegéből csak egyetlen egy állt meg köves öblében, minden — tízennégy hónapban. Az hozott egy rakományt olyan dolgokból, a melyeknek a szükségét és hasznát a távoli nagy világ életeinek és egyetlen halk érintése ide is elhozta, itt is megismertette. E szigetet «Káma»-nak hívták lakói és ama kevesek, a kik tudták róla.

Az ember, a ki a tízennégy hónapban egyszer kikötő hajóval érkezett Káma szigetére, látta, hogy ez a hely az, a hol megmaradhat. Ide nem jó utána semmi és itt nincsen semmi, a mi szegény szívét az emlékeztetés csak egy kipattanó szikrájával is fölgúyjthassa. Még a róna síkja, a hegyek oromvonala is egészen más volt, mint az otthoniaké, más a fű zöldje, más a fák formája, mások az állatok és a madarak, más, mint az otthoni házaké a furcsa kunyhók képe. A nyelv zengése, az ételek és az italok íze, minden más, a sópárás és növények sajátos illatával vegyült levegő, sőt — igen! — más volt az ég színe is és a csillagok sereglegének rajza és fényük remegése.

Az ember körülnézett a szörnyűségesen tö-

kéletes, a minden enyhület nélkül való idegen-ségben és a szíve dobbanásának olyan volt a hangja, mint a mikor a koporsóra ráteszik a fődólet és erre a hangra azt válaszolta magának:

— Itthon vagyok.

A hajón megvásárolta magának azt, a mire tudta, hogy szüksége lesz és ezzel bevonult a szigetre, a melyen sokkal kevesebben laktak, mint a mennyien fértek volna. Barna bőrt öslakók, szelíd, igen jóindulatú és igen kíváncsi emberek, a szemük, még az öregek is oly nyílt és oly bámsz tekintetű, mint a gyermeké és néhány betelepült csupa férfi, a lelkeben alkalmasint olyanforma, mint a mi emberünk. Mert ezek vonultak legjellemzőbb a sziget mélyébe, nyilván, hogy minél messzebb legyenek lélekzetétől is a világnak, a melyet elhagytak.

Még a hajóhoz se jöttek ki, hanem a benszülöttekkel küldötték oda a gabonát és gyümölcsöt, a mit termeltek, az állathöröket, hogy eladják a kalmároknak és vásároljanak tőlük, a mire szükségük van. Ezek a betelepültek bizonyára szintén igen békés és összeférő életet élhettek, hogy az öslakók így szolgálatukra álltak és hogy meleg szemmel nézték azt is, a ki most hozzájuk érkezett.

Az ember kiharított magának egy darab földet a gazdátlan, szűz területből és neki-látott, hogy építsen magának olyan kunyhót, a melyben a többiek laktak. És a többiek, a gyerekszemű barna emberek odamentek a munkájához, a nélkül, hogy hívta volna és segítettek neki, a nélkül, hogy kérte volna őket. És az ember érezte, hogy a lelke fölénged és erős áradással indul meg benne egy vágy, hogy a kik így bánnak vele, hozzájuk tartozzék, az ő életükbe temetkezzék. És mire otthonát, birtokát megalakította, berendezte, már a nyelvről beszélt velük, a mit könnyű volt megtanulnia, mert a kicsi, szegény nyelv nem volt gazdagabb a madarakénál és nem volt több szava, mint a hány kalásis szem egy fűzében van egy leányka nyakán. De Káma szigetén az embereknek semmi szükségük se volt rá, hogy maguknak többet csinaljanak. Se azoknak, a kik itt születtek, se azoknak, a kik idejöttek.

Ez utóbbiak összesen talán harminczan voltak. Csupa magános és hallgatag ember. Ki honnan jött, mely fajtából szakadt ki, mi nyelven beszélt azelőtt, micsoda fájdalom, csapás, bűn, bukás vagy keserűség űzte ide, soha egyik se mondomta, egyik se kérdezte. Nyilván nagy iskolát járt mindenik abban, hogy se közlékeny, se kíváncsi ne legyen. Ez elég közel hozta őket arra, hogy megértő szemmel nézzenek egymásra és mert mint mondomta, a szigeten bőven fértek, elég messze maradhattak egymástól, hogy senki a másiknak útjában ne legyen.

— Itt jó, — mondomta magában a mi emberünk. Itt majdnem olyan jó, mintha nem is élnék. Itt nincs múlt, a mit gyászolni és nincs jelen, a miben szenvedni és nincs jövő, a min kétségbeesni kell. Itt nyugalom van a földön és nyugalom vár a földben. Innen soha se fogok elmenni és bár mindig itt lettem volna.

Nagy és meleg hálát érzett oly igen sokat szenvedett szegény szívében, a szeme szeretettel nézett a társaira és valóban soha eszébe se jutott, hogy elmenjen innen. Művelte földjét, a mely jól termett, ápolta fát, a melyek gazdagon hozták a gyümölcsöt és gondozta jószágait, a melyek szépen gyarapodtak és soha számlálta meg az aranyait, a mit a hajóval érkező kalmároktól kapott. Pedig már nagyon sok volt neki: mert a hajó húszszor kötött ki, mióta a szigeten volt és a borsák, a mibe a termése árát rakta, mind duzzadtabb lett. De minek tartsa számon: mennyi van benne? Csak heverjen ott a kunyhó sarkában.

... Történt aztán egyszer, az esős időszak közeledte táján, hogy a lég elemei borzalmas viaskodásra keltek a vízzel. Az orkán ki akarta

söpörni a tengert a maga ősi birodalmából és oly rohamot intézett ellene, a milyet még tán soha. A szél lovasai irtózatos rohamokban egyszerre száz irányból is belenyargaltak a tenger mélyébe, hogy kiforgassák, a levegőbe vessék. A tenger vadul és kétségbeesetten védekezett. Dühösen csapkodott a magasa millió hullámkarjával és hányla, vetette magát, hogy ledobja megszagott testéről konok támadót. A vihar sivitott és fűtött, a tenger hol harogva mennydörgött és tajtékozva sziszegett az indulattól, hol sirt és nyögött a kegyetlen korbácsolás fájdalmában. És a harcznak nem akart vége lenni. Egyik nap és egyik éjszaka a másik után múlt és a csata csökkenetlen vadsággal még mindig tartott. Őt nap. Tíz nap. Húsz nap. És az elemek csatája még mindig nem tudott elcsöndesedni.

A szigetet nem érezte a harcot. Ezt hegyek vették körül minden felől és lent a völgyben alig mozogtak a fák. Csak odafönt a magasságban hallatszott a szél csatába rohanó vagy onnan elnyargaló csapatának dübörgése. Az emberek azonban a sziklák és fokok védelme alatt mindig kint voltak a part közelében. Mert az ellenség folyton pusztította a tengerre bizott értékeket: törte, zúzta a hajókat. Néha csontokig ható bűgös, fűtő vagy agyúdörög hallatszott a hullámhegyek mögül, haldokló hajók utolsó sikoltása... Ezért voltak künn a parton a jó emberek: hátha élőt dob ki a hullám, a kin még segíteni lehet.

De csak rongcsok, deszkadarabok, póznák csapódtak ki. Ember se élve, se halva egy se. Elcsúszott elvitte magával a harcoló tenger.

Csak a hűsönkedődik napon... Akkor történt, hogy a vihar egyszerre föladta a harcot és egy pillanat alatt elmenekült úgy, mintha soha nem is lett volna. Hirtelen csönd lett és a diadalmas tenger mósolya tündöklő napfényben ragyogta át a végtelenséget. Boldog volt, de oly szörnyen fáradt, hogy képtelen a legkisebb mozdulásra.

És akkor látták a szigetnek a partra seregelt lakói, hogy alig pár lépésnyire egy kis teknőcskében egy gyermek fekszik a mozdulatlan víz hátán mozdulatlanul. Egy pillanat múlva a gyermek már a parton volt és az asszonyok, könnyel a szemükben, dörzsölgettek, melenggették alélt tagoskáit és néhány percz: mind hangosan nevettek a boldog örömtől, mert a gyermek, másfél vagy két éves, nagy fekete szemű fűcska már — sirt. Sirt, tehát élt.

És mind ott álltak körülötte, szerető kíváncsisággal a benszülöttek, de égő szemmel és égő szívvel és ijedt reménységgel és reménykedő aggodalommal azok, a kik odakülről, a világból jöttek ide és így lesték a gyermek szavát. A gyermek pedig körülnézett és keservesen sirt és ezt a szót mondomta:

— Anyuka... Anyuka...

Hogy kit keres, szólít, hív, az arczocskáját könnyekben fűrésztvén, kitalálni nem volt nehéz. De érteni a szavát csak egy értette. A mi emberünk, a ki egy névtelen remélt dermedtséggel állt egy pillanatig, aztán lassú, tévova, szinte tántorgó léptekkel odament a gyermekhez, kivette az asszonyok karjából, a maga keblére ölelte és szavakat mondomta neki, a melyek értelmét csak ő tudta, még a gyermek, mert ez nem sirt többé, megnyugodott és kis karját a nyaka köré fonta.

— Én elviszem őt magamhoz... A gyermek nálam marad, — mondomta a férfi és bár az asszonyok közt sok volt, a kinek sovár tekintete magához kívánta volna a kis jövevényt, senki se ellenkezett. Mert mindenki érezte, hogy a legerősebb jog az övé. A ki a szavát értette.

És hagyták, hogy vigye a kicsikét a maga házába és míg ki irigyen, ki szomorúan, de mind meleg szemmel nézett utána, a mi emberünk halkan utogtta:

— Milyen rossz vagy, hogy idejöttél!... Minek tetted ezt velem te kis emberke te?...

Minek hoztál nekem nagyobb vihart a lel-kemre, mint a melyik téged idehozott?... Nagyon haragszom rád!... Nagyon...

És odaszorította a gyermeket zakatoló szívéhez és némán könnyezett. És hazaérvén, megetette, lefektette, aztán odaült a kis alvó mellé és ült némán, órák hosszat mellette és ez volt szívének határozása:

— Nem boszulom meg a rosszat, a mit velem tettél, te kis ember. A boldogságnak nevellek kicsi árva. Itt fogsz élni és soha se tudod meg, mely szerencsétlen föld-ről menekült veled az, a ki már odalent pihen a tenger fenekén. Nyelvem a boldog sziget népének nyelve lesz és életed az ő boldog, békés életük... Így lesz!

MISTRAL ÉS MAGYAR FORDÍTÓJA.

Hajós Izso nevére még sokan emlékezhetnek, a kik szeretnek szép verseket olvasni, finom szavú költő volt, jeles műfordító, a ki elvonultan élt Biarmegye egy kis falujában, művelte a magyar földet, ihlette óráiban megénekelte egyszerű, tiszta életének egyszerű tiszta örömeit-bánatát, a falusi élet szépségeit, vagy pedig elmerült kedves költőiben s próbálta őket magyarul megszólaltatni. Két kötet verset adott ki s egy kötet műfordítást s ezeket annak idején figyelmes érdeklődéssel fogadta a kritika. Néhány szép versét mi is közöltük annak idején. Nagy bálmulója volt Provence kedves szavú költőjének, Mistralnak, levelezésben állott vele s le akarta fordítani híres költeményét, a *Mirejo*-t magyarra. Nagy részével el is készült, — egy részletét fordításának, a *Mirejo* legszebb epizódjainak egyikét, itt közöljük. A magyar fordítás kiadásának jogositványért Hajós Izso levélben fordult Mistralhoz, a ki szerfölött érdekes levéllel válaszolt neki. A levelet, melyet a fordítással együtt a néhány év előtt elhunyt műfordító jóbarátja, Riedl Frigyes volt szíves rendelkezésünkre bocsátani s melyben érdekes magyar vonatkozások is vannak, magyar fordításban itt közöljük.

Mailleau (Boucher-du-Rhône)
Provence, 1903 április 29-én.

Tisztelt Uram,
ajánlata, hogy *Mirejo*-mat magyarra fordítja, nagy örömet szerzett nekem. Ifjúkoromban, 1848-ban lelkesedve kísérttem figyelemmel a magyar forradalom eseményeit, Kossuthat, Görgeivel és a többiekkel s érintettem is az önkörtörténét Johanna királynőről szóló tragédiámban. Mint akadémiauktól megkoszorúzott költő és földjének művelője, Ön arra született ember, hogy mélyen átérezze az én rusztikus költészetemet s teljes szívből megadom Önnek a felhatalmazást, hogy kiadja provencai költeményemnek magyar fordítását. A költemény már le van fordítva németre kétszer, angolra háromszor, spanyolra, katalánra, lengyelre, olaszra és oroszra, nem különben svédre.

A szerzői jogot tekintve, az Ön kollegiális lojalitására bízom magamat s ha Önnek visszatérültek az első kiállítás költségei s ha lesznek további kiadások, vagyis lesz siker, Ön számba fogja venni az én jogaimat hazájának szokásai és törvényhozása szerint.

Teljesen rendelkezésére állok minden felvilágosítást illetőleg, a melyekre szüksége lehet. Fogadja, kedves költő-társam, legkollegiálisabb érzéseim kifejezését

F. Mistral.

An traducteur du *Mirejo* en
hongrois, J. Hajós, de tout coe
1903 F. Mistral

Mistral ajánló sorai magyar fordításának.

AZ ARATÓ HALÁLA.

Frederi Mistral.

«Marokba csak, marokba a rendet, asszonyok!
Rám semmi gondotok!
Elhíll érett búzánk aszú szelén a nyárnak, —
Ne tékozzuk el hangyának és madárnak,
A mit Isten adott!»

Miért, hogy mégis épen ellenkezően cselekedett?...

Miért, hogy mégis, a mire a gyermeket, a kit soha többé egy perczre magától el nem eresztett — a mire a gyermeket tanította, nem a boldog sziget lakóinak nyelve volt, hanem egy másik, a melynek minden kimondott szavával a legmaróbb fájdalomnak égő lánvája öntötte el a szívét?

Miért, hogy mégis csak erre tudta tanítani, mert a hányszor egy más nyelv szavát mondomta volna neki, az a borzasztó érzése támadt, hogy lop. A gazdagnak lop a szegénytől és gyermeket lop az anyjától...

Miért mondomta el a tudatlan kisednek, hogy nekik majd el kell innen menniük, hogy nemsokára majd utazni fognak el... mesz-szire... haza... Miért?...

És miért, hogy mikor a hajó megérkezett Káma szigetére, a mi emberünk sorra járta a házakat és elbűcsűzött mindenkitől és össze-szedte, a mije volt és a gyermekkel együtt a hajóra szállt és ment, pedig ott lennie oly jó volt és repülni szeretett volna, pedig a szíve tele volt szomorú félelemmel és a hány-szor a gyermekre nézett, a lelke reszketett és magában ezt tördelte:

— Szegény kis ártatlan, bocsásd meg nekem mindazt, a mi ránk vár, de másképp nem tudtam neki...

... A kiket érdekel, azoknak megmondhatom, hogy mikor megérkeztek oda, a hová indultak: a hazájuk már élt és a nemzetük már szabad volt megint.

Bár estenden, tudom, ama nagy idegenben A lellem sírni fog s panaszt kell egyre tennem, Hogy már heverni itt a fűben nem tudok, Ha körbe lejt a táncz s szállnak vidám dalok, De örök éjszakának a lakója lettem; — Mégis barátaim, a sors böcs rendje jó:

Tán égből jött élem a szent, nagy arató, Isten, hogy levegye búzáját, mert megért! Ég áldjon gyermekek! Bűcsüm könnyű legyen! Jertek ki s megrakott, virágos szekeren Vigyétek majd haza gazdátok tetemét!

Mi rajtam megesett, lám gyakran érheti A nyáj vezérkását, mikor ifjú hevében, Tán szarva erejét, hogy megpróbálja épen, Toporékolva ront a kosbarány neki.

A vén se' tágit, feldühödve Csapatát mér játsza a kölyökre, Mind élesebb a viadal... Nyögve, fújva, gomolyogva, Hogy az erdő visszhangozza, Szállnak esztelen birokra — S vaj' kié a diadal!...

Ott hempereg a vén, homloka vére foly Úgy hal meg, míg a nyáj, ügyet se' vetve rája Ballag tovább s a rét fűvét tövére rága Ha jön az alkonyat és várja az akol, Jó gyomrosan, dagadt tőgyekkel handukol Haza s feledve hej, ki nincs többé a nyájba.

Igy beszélt az öreg... És a marokszedők Új jaja kása kél, mikor elhallgatott — S komoran állanak a haldokló előtt A barna férfiak, mint néma gyászkosok.

Szomjúság gyöttri... int... kerül vizes csobán, Nyel hosszút, jóízút, majd lassan azután A naphoz emeli gyöngén fáradt szemét: Az épen, hogy kilép nyugoti kapuján S jóságos búcsúként Aranyasin köpenyét teríti messze szét A föld mélységein s az égi kupolán.

Egyszerre két keze kuszan kapkod a légbe, Szemében csuda láng gyullad ki fényesen: «Dicső Szent Jánosunk, ki gondolsz a szegényre, Aratók szentje Te, haló szolgádra nézz le S dús Édened ölné könyörűj lelkemen!

Több éve már, köves dombszakadékaikra Elültettem néhány olajfacsémét, — Nyarunk hevéen ha majd izzó parázs a szikla, Dicső Szent Jánosunk, fám ki gyámoltítja? Könyörgöm: ligetem kegyelmeddel Te véd!

S enyám is amott laknak Jent a hegyekben! Övék volt mindenem, kérés két tenyerem, — De sirva ülnék ott majd új karácsony este — Dicső Szent Jánosunk, gondoldj kicsinyjeimre S vigasztaló anyjukat egymagán, özvegyen!

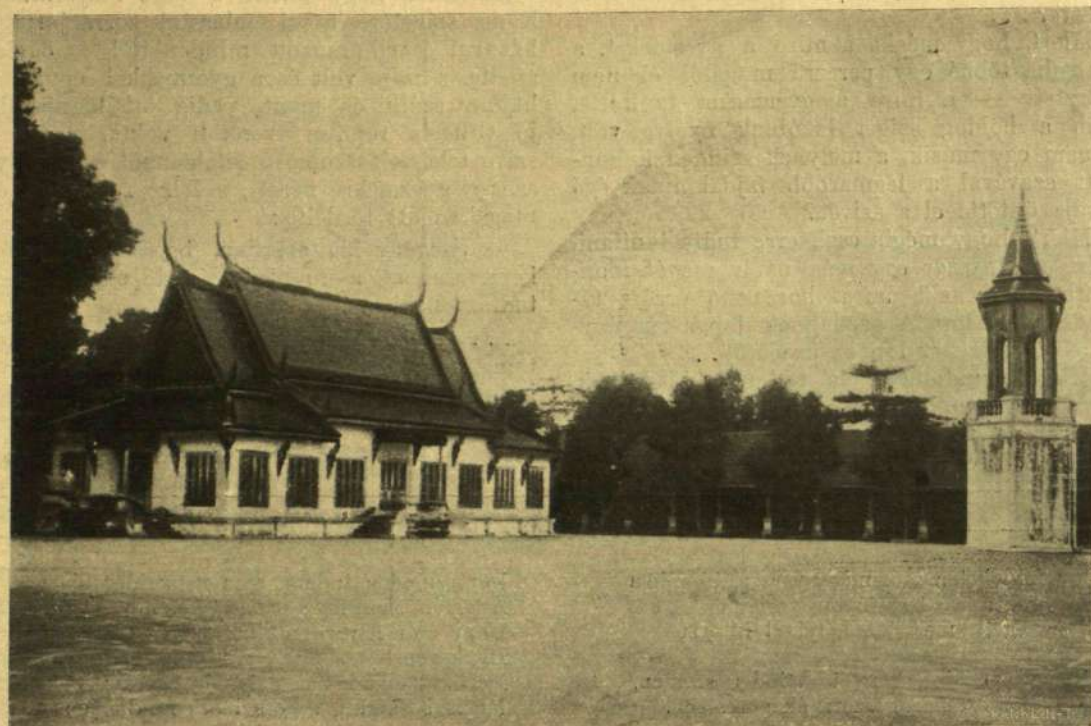
S ha zúgolódtam is olykor, bocsásd meg érte! Sarlóm is kavicsos feljajdul élesen — Dicső Szent Jánosunk, ki gondolsz a szegényre, Aratók «Szentje Te, haló szolgádra nézz le S dús Édened ölné könyörűj lelkemen!...

Előmul. Areza még fürdik egy-egy sugárba' De mint márvány halott s a tört szem mitse' lát... S hogy új hó szélroham csapott le a búzába, Az arató sereg szótlan munkához állva Sarlók zengése közt mond üdvéért imát... 1905. nov. Hajós Izso.

És fuldokol a szava, mig nyers zilán pihen Az öreg arató halványan, véresen — És tiltja karja már az omló könyeket Marokszedőinek:

«Mért sírtok asszonyok? Megtörtént — könnyetek Száz évig foly na bár, a holnap nem enyém! Jöjjön az ifjúság s zengjen vig éneket, Mert lám a messze csejt elsőnek érzem én!

A KIRÁLYI KIHALLGATÁSI TEREM PNOM-PENHÉN, CAMBODGIA FŐVÁROSÁBAN.

ÚTON ÖTÖDSZÖR A VILÁG KÖRÜL.

CAMBODGIA.

Kmerek földjén. — Hajózás a Mekongon. — Pnom-Penh. — Sissowath király udvarában.

Cambodgia, daczára fényes múltjának és bámulatos műemlékeinek, mai napig csaknem ismeretlen.

A középkor nagy utazója, Marco Polo megemlíti, sőt elmondja, hogy fővárosa a Kelet csodái közé tartozik. Ankor létezéséről a későbbi portugál és németalföldi kereskedők is bírnak tudomással. De később minden feledésbe merült és midőn pár évtized előtt a régészek a helyszínre érkeztek, jelentéseik a tudományos világban valóságos eseményt képeztek.

Cambodgia területét időszámításunk elején,

mint az egész indiai tenger mellékét és a malaji félszigetet hindosztán fiai foglalták el. E harcosok magukkal hozták kultúrájukat, szokásaikat. Elterjesztették eszméiket, meghonosították vallásukat. Ilyen módon lett a középkor folyamán az egykori Kmer föld a nagyvilág egyik legvirágzóbb része.

Az idő folyamával, mint mindenfelé, a fejlődést hanyatlás követte. A szomszéd államok megerősödve, háborúkat üzentek. Birma, Siam, Anam egymásután foglalták el gazdag tartományait. Mindennek daczára még ma is vagy ötszáz kilométer a hossza Cambodgiának és szélessége több mint háromszáz. Földje felette termékeny és ha lenne elég munkaereje, gazdagsága megkétszereződne.

Az utazás módjai, fájdalom, mindekkoráig lehetleg kezdetlegesek. Vasutakat csak jelenleg tervez a francia védnökség. Országutak

is ösmeretlenek. A völgyekben mindenfelé rizsföldek terülnek, a dombokat pedig áthatatlan őserdők fedik, tele ragadozókkal. De vannak nagy tavak és folyamok kanyarognak minden irányban. Vizen utazott e nép emlékezet óta. Hajón indultam én is neki vándorlásomnak.

A Mekong Ázsia hatalmas folyamai között méltán foglal helyet. Szélessége több mint háromezer méter, sőt vannak időszakok, mint a hóolvadás idejében a Himalaya csúcsain, honnét táplálékát veszi, midőn szabad szemmel alig láthatjuk a túlsó partot.

Saigont egy nyomorúságos gőzbarkán február 17-ikén este hagyom el. Sok a teher és még több a kuli, így a behajózás sokáig tart. Végre a horgonyt felhúzzák és elindulunk. Az idő csendes, az ég csillagos, így némileg elfeledem a kényelmetlenséget, lármát és piszkot. Később a holdvilág is felemelkedik a pálmaerdőkkel benőtt partok megett és a tájkép olyan festői jelleget nyer a derengő világításban, hogy bőséges művészi kárpótlást nyerek a fizikai szenvedésekért.

Két egész éjjel és egy nap tart a hajózás Cambodgia fővárosáig. De az idő gyorsabban eltelt, mint hittem volna. A Mekong sok varázsszal bír. Folyása olyan lassú és olyan méltóságos. A partok mentén számtalan a kisebb-nagyobb község. Megannyi primitív, nádkunyhóból épült falu, félig meztelen népességgel.

De megállunk a jelentékenyebb városokban is. Mytha meglep, milyen gyorsan európai jellegű nyert. Határában több rizsmalom épült, így könnyen megmagyarázható az átalakulás.

A folyó vize tele van kisebb-nagyobb vitorlásokkal. A nagy szállítóhajók hosszú láncolata a Duna búzaszállítóit juttatja eszembe. A különbség, hogy itten valamennyinek vitorlája van és hogy búza helyett rizst szállítanak.

Korán reggel érkezem végre 36 órai lapátolás után Cambodgia székes fővárosába, Pnom-Penh-be. Az első benyomás jó. A nap épen felkelőben, a vidék a korai sugarak aranyzárójában úszik. A ragyogó láthatáron pedig a királyi palota pagodái meszeszerűen csillognak.

A SZANSKRIT MŰVÉSZET MARADVÁNYAI CAMBODGIÁBAN.

ANGKOR-WATT LÉPCSŐZETE.

A SMARAGD BUDDHA WATT (TEMPLOM).

ANGKOR-WATT, CAMBODGIA S EGÉSZ ÁZSIA LEGKITERJEDTEBB RÓMVÁROSA.

Mint említém, az első hatás csakugyan megragadó. A valóról aztán másnap lesz alkalmam meggyőződni, midőn a király szíves leendő palotáját és kincseit feltárni.

Phom-Penh-ről mit mondjak? A kezdetleges vad állapotából épen a művelődés ösvényére lép. A nép ugyan még kunyhókban lakik, de a hivatalos helyiségek már európai ízlésű házikók. A király palotái keleties, toronyos, bizarr épületek, a rezidens palotája francia ízlésre vall.

A khinai városrész a legnépesebb és itten azt hihetnénk bátran, hogy Canton valamelyik külvárosába kerültünk. A milyen tarka különben a város, épen olyan vegyes a népessége. Vannak a földieken kívül anamiták, khinaiak, Siam, Laos és Birma fiai. Még jobban elcsodálkoztam, hogy aránylag több automobil van, mint nálunk és az udvar úgy, mint a hivatalos világ, estefelé valóságos korszót rög-tönöz.

Félszázadja lehet, hogy a misszionáriusok templomot, árvaházat létesítettek. Így a lakosok egy része már iskolákban képződött. A fiatalság engedelmes, sőt eléggé tanulékony. De felette indolens. Ha egyszer megházasodik, a feleségei vállára nehezedik az élet terheinek javarésze és e tekintetben, mint látjuk, meg-egyeznek Siam és Birma népével.

De hiszen eredetük is felette hasonló. Hagyomány, művészet, irodalom, vallás minden közös forrásból ered. Mindezen országokat sorrajárva, mindenfelé ugyanazon alapvonásokat találtam. Az eredet kivétel nélkül hindosztán. A művelődés közös bölcsője a sanskrit.

Február 19-ikén már félnyolcezer értem jött a rezidens fogata, hogy a királyi palotába vigyen. E zónák alatt az audienciák, mint látom, felette koraiak. De későbbben olyan rettenetes a hőség, hogy a lakosság teljes letargiában szunnyad naplementig.

A palotát, jobban mondva palotákat, itten is, mint Bangkok vagy Mandalay-ban, magas kőfal keríti. Ez az úgynevezett királyváros, melynek területén belül csak a király feleségei, családja és szolgálói lakhatnak. De még ezek közül is a férfiak este mind eltávoznak.

Sissowath király öreg ember és hűen ragaszkodik őseinek szokásaihoz. A ceremóniák is nagyrészt a régiek, melyeknek eredete elvész a mythologikus hagyományok korába. A hősiességek Ramayana jeleneteit és az óriások és szörnyekkel vívott harczeit az egykori ősöknek maig előadja a száz táncosnő és vagy ötven zenészből álló művészi tábor, kik a civilizált legnagyobb részét elemézték.

E historikus előadások viszont Cambodgia legerdekesebb hagyománya. Több mint két évezred múltot, daczára ma a szereplők alakítása, mozdulata, ruházata teljesen hűen ragasz-

kodik az egykori előírásokhoz. Ha szemünk előtt elvonul a sajtáságos menet pagodaszerű koronáival, vagy sárkány alarczokkal, madárszárnyak, halpikkelyek, bölényszarvakkal, vagy a többi fantasztikus személyiségek kellékeivel, valóban azt hihetnénk, hogy az egykori mesevilág tényleg megvalósult.

Ez előadásokon csak a király és udvara jelennek meg. A meghívott vendégek száma nagyon csekély. Ő felsége Sissowath egy nyugágyon foglal helyet a királyi pagoda alakú baldahin alatt. Fájdalom a nemzeti viselet itten épen úgy, mint Siamban mindjobban háttérbe szorul. De szerencsére sok a rendjel, színesek a szalagok, fénylenek a nagy keresztek és csillagok, mi az általános képet még mindig ragyogóvá teszi.

Új a palota legnagyobb része. De még mindig megőrizték a csúcsos tetőket és csukorsüveg alaku tornyokat. A nagy Watt, vagy székesegyház is, újabb eredetű, de szinte a nemzeti stílusra vall. Fő ékessége a szinaranyból kovácsolt Buddha-szobor, feldisztatva gyögyor nagyságú gyémántokkal és egyéb drágakövekkel. A király nagyon szívesen, egyik unokáját ki jól beszél francziául, bizza meg, hogy vezetőm legyen. Így alkalman van bejárni a tiltott város összes zegét-zugát. És látva mennyire érdekel minden, mi régi, még azon részekbe is elkallazol, melyek rendesen zárva maradnak.

Legtovább maradunk persze a kincstárban. Soha se hittem volna, hogy ennyi aranyat, ezüstöt találjak Cambodgiában. De az igazat megvallva egész jelen utazásom, ötödször a világ körül, csupa meglepetésekből áll. Igaz, hogy ezen alkalommal a legkevésbé ősmert részeket keresem fel. A legelszögelettelbb országok kerülnek sorra, mint Siam, Cambodgia, Laos, Anam, Tonking stb.

Cambodgia-ról valóban keveset hallunk. Így megemlíthetem, hogy mindekkoráig nem gyarmat, csak francia védelem alatt áll. Helyzete tehát hasonló Egyiptoméhoz. Királya minisztereket nevez ki és tanácsot tart. A jelen uralkodó Sissowath testvérét Norodom-ot követte a trónon. Hét törvényes fia és kilencz leánya van. De mi talán reá nézve legfontosabb, hogy a francziák egymilliókilencszázezer franc évi jövedelmet folyósítanak számára.

A valódi ur persze a francia kormányzó, ki Rezidant-Supérieur címet viseli. Minden fontosabb kérdés a francia hivatalokban nyer elintéztést. Van számtalan. Szövevényesebb bureaucrátiát nem ősmerek, mint Indo-Khinában. E tekintetben a francziák még Oroszországot is felülmúlják. Így minden második fehér ember, kivel találkozzunk, valamiféle egyenruhát visel és minden harmadiknak a gomblyukában ottan piroslik a becsületrend szalagja.

Csoda-e ha megjelenésük kevesebb hatást gyakorol a benszülőttekre, mint például az

angol tisztviselőké. Igaz, hogy modoruk is kevésbé szerencsés, eljárásuk kevésbé következetes. Vagy túl szigorúak, vagy nagyon is barátságosak, mi természetesen a fegyelem rováására történik. Egy felületesnek tetsző körülmény, de a melynek jelentősége mégis mély, hogy míg az angol Indiában a fehér embert, Albion fiait a nép, csak mint egy ünnepélyes színben és körülmények között látja, a francia Indokhinában a szabadórak alatt együtt mulat európai és benszülött. Így például egész Indiában egy kávéházat nem láttam, míg ellenkezőleg erre minden nagyobb város egyik fődiszét a többé-kevésbé pazar kávéházak képezik, hol fehér és fekete együtt szórakozik és egymással kocczint...

A gyarmatok, messze tengeren túl fekvő tartományok uralmát csak a fegyelem és magasabb erkölcsi színvonal képes biztosítani. Hol e tényezők hiányzanak, a jövőendő szórakozás és egymással kocczint...

Pnom-Penh, február 1914. Gróf Vay Péter.

FÉRFI-SZÍVVEL.

Ma alkonyórák békéje hajol rám
Dúsan és lágyan, mint ravatal-bárony,
Ma könnyet ejtek minden nalott rózsán,
Ma rajtavesztek egy ellágyulásan.

Hivalkodó és ünnepi szavaknak
Nem szítom lángját olyan pazarul már,
De érzi, a ki ma szavamra halgat:
A szó mögött egy férfi szíve bujkal.

Egy férfi-szív, megadó és szemérmes,
S erős, — ily erőt csak száz lemondás ad,
Száz könnyön szerzett jogot melegéhez
Az áhitatos terád-gondolásnak.

Rádgondolásom alabástromából
Építék gátát távolnak, időnek,
Te járhatz künn a messzeségbe bárhol:
Én ott vagyok — ölelésnyire tőled.

Rádgondolásom simogat szeliden
(Mint oltárkép felé szállong a tömjén)
És melegétől mosolyog rád minden:
Szobádban... Utcán... Operai szölylén.

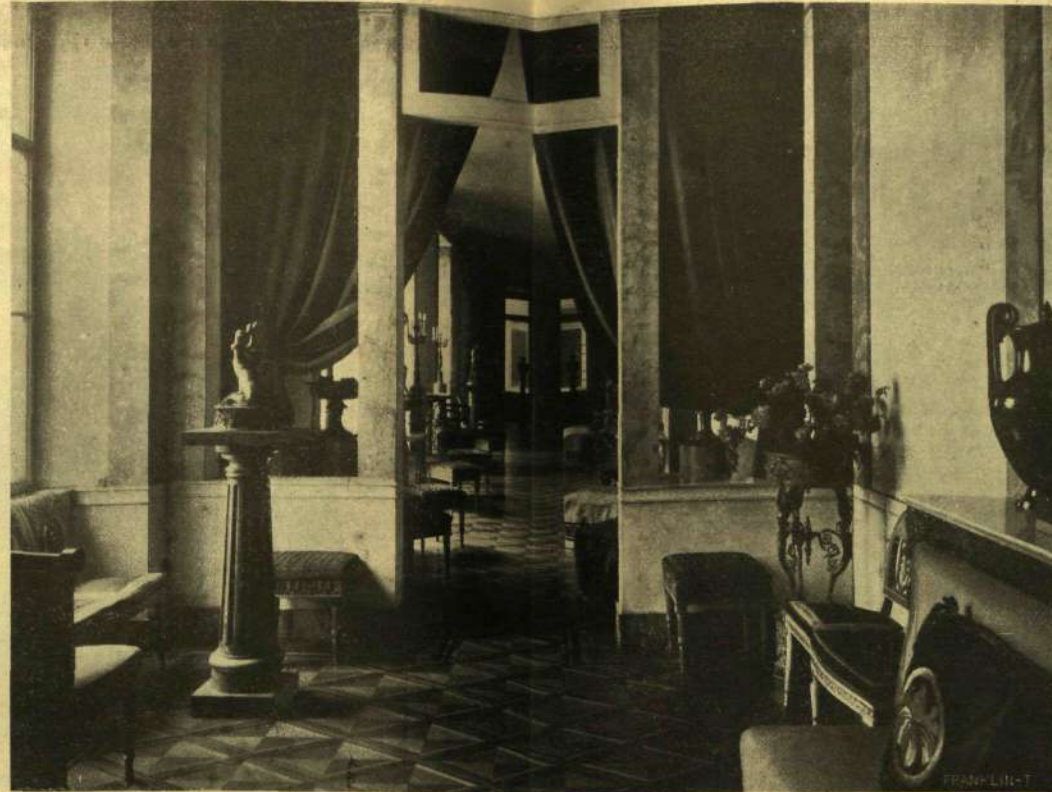
Ma — férfi-szívvél — megvigasztalódom:
Ti, lázadó napok, lidérces esték:
Ma mosolygok minden hajdanvalókon,
Koldus vagyok — de enyém e melegség!

Dalol a gyermek és a férfi — hallgat...
A férfikor beszédes csöndje jön, jön —
Lásd: szót szívemnek csak e nagy csönd adhat
Hozzá való jószágod megköszönnöm.
Rédey Tivadar.

GRÓF PÁLFFY JÁNOS EGYKORI DOLGOZÓ-SZOBÁJA A NAPOLEON-ASZTALLAL.

AZ ELSŐ EMELETI ELŐCSARNOK.

GRÓF ANDRÁSSY MANÓNÉ SZALÓNJA.

NÉHAI GRÓF PÁLFFY JÁNOS BÉCSI PALOTÁJA.

Most, hogy az erdödi Pálffy nemzetség nádori ágának leszármazottjai leányon is kihaltak özvegy gróf Andrassy Manóné, szül. Pálffy Gabriella grófnő személyében, nem lesz érdektelen, ha megemlékezünk a Pálffy grófok bécsi, Wallner-strasse 6. sz. alatti palotájáról, melyben legutóbb gróf Pálffy János lakott s a mely a magyar közönség előtt jóformán teljesen ismeretlen.

Néhai özvegy gróf Andrassy Manóné, mint egyetlen testvére az 1908-ban elhalt Pálffy János grófnak, 24 éven át élt ebben a ritka műgyűjteményekkel tele kincses házban. A bécsi Burg közelében lévő, kettős kapuval ellátott, kétemeletes, szürkére mázolt empire izlésű palota kívülről mit sem árul el belső gazdag pompájából, 1804-ben épült s első tulajdonosa Dolin francia nagykövét volt, a kinek egyet-

len leánya egy Pálffy grófhöz ment nőül. Később, a 30-as években, gróf Pálffy Ferencz birtokába került a palota, a kitől 1852-ben fia, János, a híres műgyűjtő örökölte, a kinek állandó lakásul is szolgált.

A történeti nevezetességű palota már 1814-ben a híres bécsi kongresszus alkalmával nagy szerepet játszott, teremserű pinzéiből titkos alagutak vezettek a közeli Burgba, de ezek Bécs város csatornázása alkalmával eltűntek: az utcai részt betömötték.

A palotának kissé alacsonyan boltozott, tágas kapubejáratánál és lépcsőházában sárga, ruszkiezai márványlapok és oszlopok tűnnek először a szemünkbe. Aztán jobbra-balra a fal mentén mindenütt a Napoleon Jerome párisi palotájából, a Palais Pompeyenből származó nagyjértékű római szobrok és empire-stilű fekete ébenfa-asztalok és támlásszékek állanak. A bejáratnál szemben van elhelyezve Thorvaldsen, másfélszeres életnagyságú szobra, egy Vesta

szűz karrarai márványból. Jobbra haladva a tágas lépcsőházba jutunk. Messziről kiválik a műtárgyak közt Canova szoborműve, mely pihenő nimfát ábrázol. A pompás sárga márványburkolatú lépcsőház fülkéiben életnagyságú görög mitológiai alakok vannak művészi kivitelben.

Az első emeleten jobbra haladva gróf Pálffy János lakosztályába jutunk, a melytől szobából állott. A szobák még ugyanabban az állapotban vannak, mint az elhunyt főúr hátrahagyta. A Napoleon-korszak pompás butorai-val vannak e termek berendezve; az asztalokon sok helyütt művészettörténeti munkákra és műtárgyak katalógusaira akadunk. Az antik karos gyertyatartókban félig leégett gyertyák láthatók, a hogyan a nagy műbarát itt hagyta. Az elhunyt gróf vörös brokát selyemmel kárpitozott szalonjában I. Napoleon írószobájából való butorok vannak s egyéb Bonaparte-emlékek. Kiválik közülök I. Napoleonnak Versaillesből

hozott empire-oszlopokon nyugvó, dúsan aranyozott nagy íróasztala. Az íróasztalon gróf Pálffy János utóljára használt írószerei és iratai a felső részen üveggarang alatt vannak. Rendkívül becses régi sèvres-i porcellán-tárgyak ékeskednek itt a legkritább példányokban. Vagyont képvisel az elhunyt kis ebédlőjében elhelyezett régi antik asztali porcellán-készlet, a melyet csak a legkritább esetben használtak.

A palota első emeleti balszárnyán van a húsz méter hosszú előszoba, a melynek antik szobrai és vázái szintén a párisi Palais Pompeyenből kerültek ki. Az előszobából Andrassy Gézané grófné írószobájába jutunk, a ki anyósát gondozva évek óta itt lakott. E nevezetes szoba főekessége egy indiai maharadszától származó, pompás ébenfából való és gyöngyházzal kirakott XVI. Lajos korabeli nagyjértékű karosszék, a mely egykor Maintenon asszony birtokában volt. Az írószobából a rózsaszínű

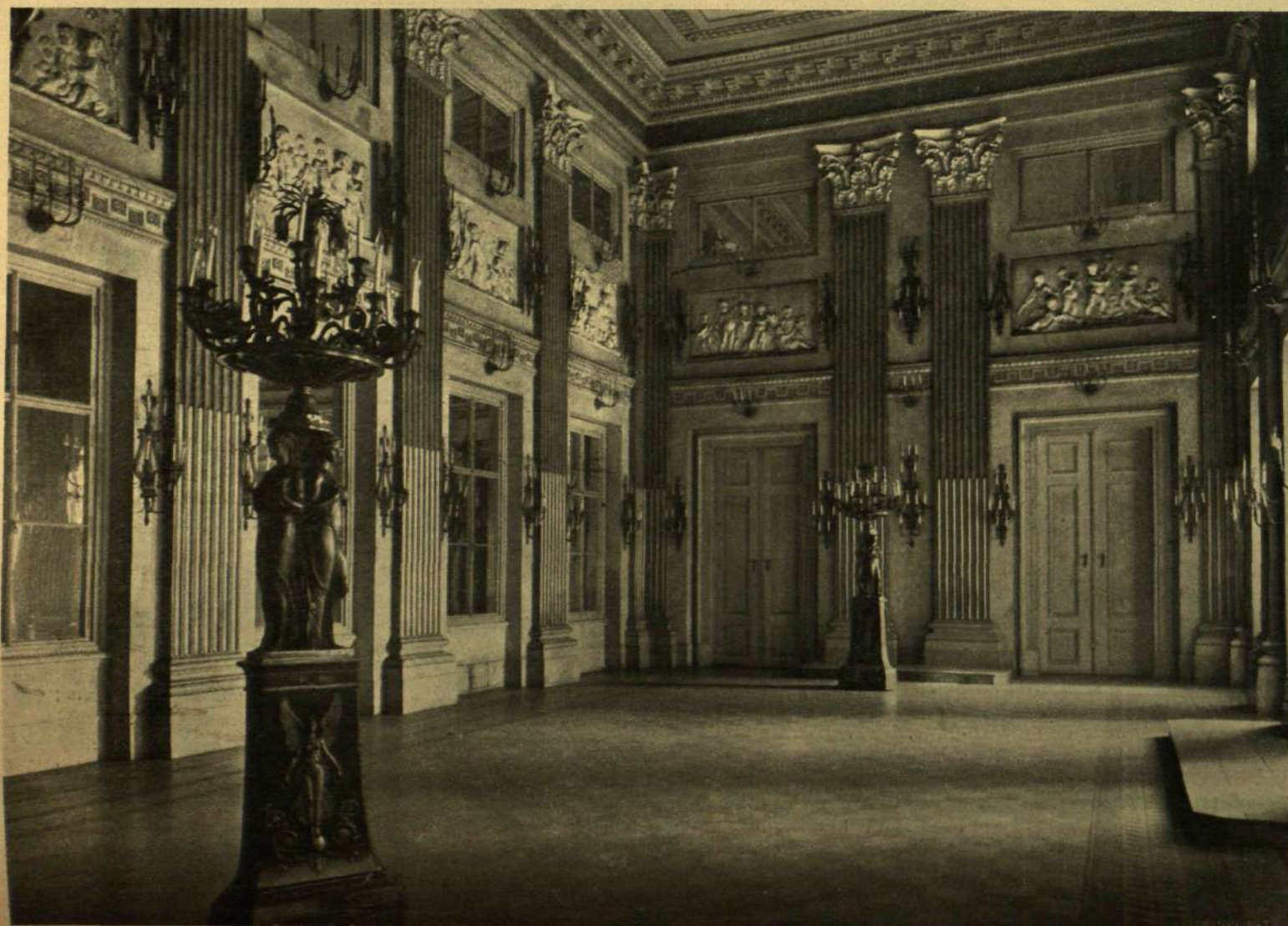
brokát selyemmel kárpitozott utcái nagy szalónba jutunk, a melyben dúsan aranyozott antik karosszékeket találunk. Az asztalokon több mocca-kávé-szerviz van elhelyezve sárga altwien-porcellánból, az Andrassy-család tagjainak arcsképeivel. E terem mellett még egy nagy szalont találunk, a hol a Palais Pompeyenből származó színes márvány-oszlopokon antik szobrok vannak elhelyezve. Az egész első emelet antik berendezésére féltékeny gróf Pálffy, arra is ügyelt, hogy semmi modern tárgy vagy butor ne zavarja az empire-stil összbenyomását.

A szalónok után a hangverseny-terem következik, innen jutunk be a palota másfélszemes és felülvilágítású disztermébe, a mely nagyságban vetekedik a budapesti Vigadó kistermével. A sok ezer gyertyalángú diszterem sárga márványfalai felett remek amorettdomborművek húzódnak végig, néhány csodaszép empire-modorú villanyvilágításra átalakított kandela-

berrel ékesítve. A 80-as években e palotában lakott Bismarck kancellár, a kinek fia, Herbert, nászlakomáját itt tartotta meg, a mikor a házigazda gróf Pálffy János unokahugát, Hoyos grófnét oltárhoz vezette Bécsben. Gróf Pálffy János idejében fényes estélyeket rendeztek a diszteremben, a melyeken azonban a különzködő főúr rendszeren csak egy órát tartózkodott vendégei között, addig míg az udvar tagjai ott voltak. Azután visszavonult. Annál nagyobb szeretetreméltósággal töltötte be nővére, gróf Andrassy Manóné a háziasszonytisztét. 1907-ben rendezték itt az utolsó nagy táncestet unokája, Maricza grófnő, ma herceg Lichtenstein Jánosné bemutatásakor.

A diszterem után a nagy ebédlő szintén XIV. Lajos korabeli antik butorral van berendezve. Itt voltak gróf Pálffy János legérdekesebb képei addig míg azok végrendelete értelmében a Szépművészeti Múzeumba nem kerültek.

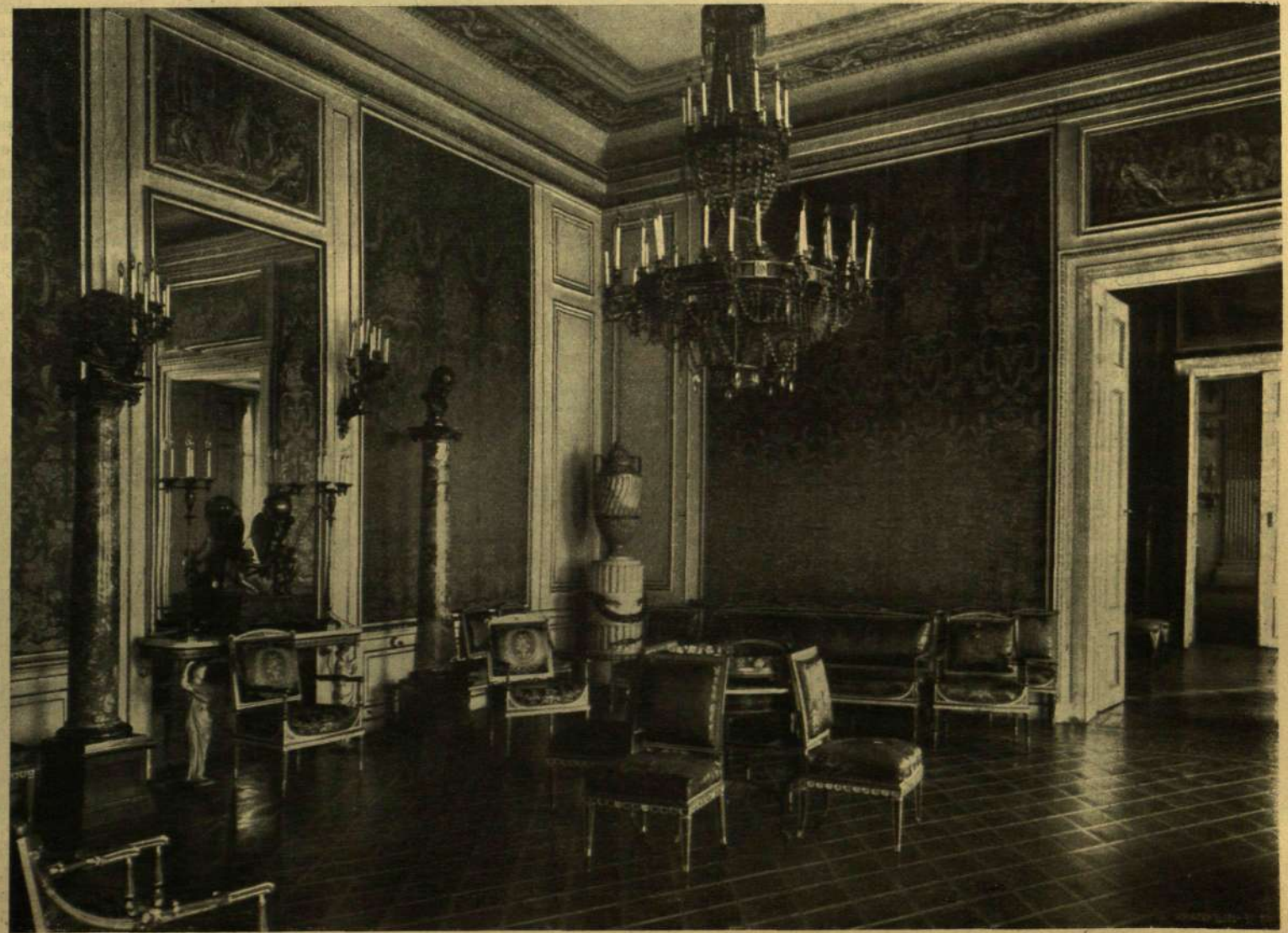
Markó Miklós.

A DISZTEREM.

A KAPUBEJÁRAT EGY VESZTA-SZŰZ SZOBRÁVAL.

A KÖZÉPSŐ NAGY SZALÓN.

Balogh Róbert féltetel.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI CSERÉPKANCSOK AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM KIÁLLÍTÁSÁN.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI CSEREPEK.

Minden művészetek között alighanem a legősibb a cserepeség, a tisztas fazekak és a délczegek korszak komoly művészete, a mely földből teremt az embernek eleven tárgyakat. Az erőt adó és vidámító szerek derék edényeit. Könnyen elképzelhető, hogy a primitív ember tisztelte a tűzben megélemedett földet s egész sereg rejtélyes, félfő, nyugtalanító, örömkeltő asszociációja fűződött az első használati tárgyakhoz, a melyeket szeretett, mert hasznosak voltak, mert a maga teremtő erejét csodálhatta bennük és könnyen elképzelhető, hogy ezek a szükségképpen született öblös formák voltak az ősi ember első absztrakciói, ezek voltak az első elvonatozások a látott dolgok objektív konstataciójától, az első önmagukért való művészi formák: a stílus első kezdetei. A finomodó és differenciálódó érzések kifejeződésére vágyván, megkezdődött a szeretett holmik díszítése, s a gölcsöcsérek öregapja, a ki gyöngéd indulattal karcolta ábráit az agyagba, érezhetette ugyanazokat a lírai szentációkat, a miket most érez a művész, ha díszíti az emberrel vonatkozásban lévő, az ember életébe sokféle módon belekapcsolódó sokféle holmikat.

A nép művészkedésébe is messzi, kietlen múltból öröklődik a fazekasság, csakis dokumentumokat keresnek, a kik ősi érzésformákat próbálnak kinyomozni, a kik kutatják a titokzatos gyökereket, a melyek végtelen mélységekből táplálják az eleven és virágzó jelent, a nép lelkének szerető megértői gazdag kincseket bányászhatnak ki a fazekas-formák és színes, játékos mázak tömérdekségeiből. És épen ezért nagy és becsületes dolog, ha a magyar művész tanulni megy a magyarság ősi kincsei közé s minden tiszteletre érdemes az a magyar művész, a ki a kapitalizált ipar korában új életet, új lelket próbál a veszendő és sorvadó naiv kézművességbe lehelni. Ezt tette mostanában egy merész művészcsoporth, egy pár szobrász, festő és lelkes amatőr, a kik az Alföld különösképpen Hódmezővásárhely dús művészetét egyelőre talpraállították, s most az Iparművészeti Múzeumban egy kiállításon bemutatják az új életre kelt ősi művészkedést, hogy most már a magyar publikum segítségét megtartani az ő munkájuk eredményét. Kallós Ede, Pásztor János, Medgyes, Endre Béla, Tornyai János ezek a művészek, s a nehéz munkában velük volt Cseszkó Máté, a ki a vállalkozás adminisztratív részét intézte, és segített a szétszóródott kincsek összegyűjtésében. S ez a csoport teljesen magára hagyatva, minden állami és társadalmi támogatás nélkül megteremtett egy olyan helyzetet, a melynek állandósulása egy nemes kézművesség új és boldogabb életét, egy sereg ekzsztenczia biztositását és elkallódó nagy értékek megmentését jelenti.

A vásárhelyi fazekasok pusztultak a nagyipar konkurrencziájában és pusztultak az olcsó olmos mázak mérges páráitól. Ezt a pusztulást most egy lelkes gondolat megállította: jobb, nemesebb, tisztességesebb anyagot kaptak a fazekasok s az ősi díszek szétszóródott elvesztett kincsét kapták vissza művészbártaiktól,

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI CSERÉPTÁRGYAK.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI CSERÉPTÁL ÉS VÁZA.

a kik szorgos gyűjtéssel szerezték vissza azt, a mi már majdnem elveszett. Ezen a kiállításon világosan látszik az a kétirányú törekvés, hogy a korongon alkotó, régi törvények szerint kifejezett formák megmaradjanak s megmaradjon a színek egyensúlyának, a foltok elosztásának, a stilizálás módjának az a sajátos ősi bája, a mi a régi vásárhelyi cserép karakterét megadta. Ezen a konzerváló törekvésen belül igyekeznek a művészek megjelölni a további fejlődés irányát is, a mit természetesen csak olyanképpen tehetnek meg, ha a megismert és tisztázott stílus alkotó-elemeit új részletekkel gazdagítják s igyekeznek azt a lelki folyamatot átélni, a mely a nép lelkében lefolyt, a midőn a látott virág, állat és egyéb forma himes díszítéssé absztrahálódott. Itt azután roppantul vigyázni kell, hogy az új formarészletek s az új díszítő-ele-

mek csakugyan ezeknek az ősi diszpozícióknak legyenek a következményei, mert ha a művész nem nyomozta ki tökéletesen a naiv stílus legfinomabb és legrejtettebb lírai motívumát is, ha a maga kultúrában sokrétűvé vált életét nem tudja egészen átélni a nép életformáinak egyszerű monumentálisába, ha csak egy kis vonallal is kilép abból a világból, a melyet a nép faji jellege, szokásai, történelme és lakóhelye élesen körülhatároltak, akkor idegenségek surrannak az ősi értékek közé s a legjobb idegenség is úgy rombol, mint a gyári izléstelenység: életképtelen korcsokat hoz létre, basztardokat, meddő, terméketlen, veszendő, felemás holmit.

A hódmezővásárhelyi csoport jó irányban indult neki munkájának, s kiállításukon van egy sereg cserép, a mely üde és közvetlen, mint a nép művészete, s a mely a technika modernizálásával ősi értékek új és fejlettebb értékelésének módját mutatja meg. De bizony vannak gyanús jelek is, itt-ott idegen formák, máshol látott vázák és urnák vonalai bukkanak elő, sőt egy-két szobormű is akad, a mi egészen jó önmagában, de a nép művészetétől teljesen idegen. Egy nagyon szigorú igazságot kell az ilyen feljuttat munkában szem előtt tartani: a nép művészete a legtisztább és legmakulátlanabb líra s mert a nép érzései a maga életének élményeiből támadnak s a maga világában látott dolgokhoz asszociálódnak, lehetetlen, hogy művészete olyasvalamit fejezzon ki, a mi életében nincs meg. Az a küzdelmes és nehéz élet, a mit a paraszt él, nem ad időt a luksuszra s a mit a paraszt produkál, annak okvetlenül hasznát is veszi, tehát olyan korszot sohasem fog korongolni, a mely nem áll a kezéhez, hanem csak dísznek és virágnak való és olyan csuprot sohasem fog elképzelni, a mi nem azt fejezi ki, hogy ő tejet, mézet, vagy vizet hord magában az ember használatára, hanem azt, hogy ő semmi egyébre nem való mint hogy díszítsen, mert ő nem csupor, hanem váza. Erre kell vigyázni: csak az csinálódjék meg, a mit a paraszt is megcsinálna, s a hogy a paraszt spontán elhatározásból sohasem csinál olyat, a mi csak úri élet lehetőségei között születhetett, úgy a nép művészetét segítő művészeknek sem szabad a parasztot olyanra tanítani, a mire nem jön rá magától, hanem a mit egy idegen életből kell a számára átlopni.

Óriási felelősség van az ilyen jószándékoktól lelkesült művészek vállain s nagy önmegtagadás kell hozzá, hogy a maga gazdagabb kultúrájából idegen dolgokat bele ne csempésszen a nép egyszerű világába. De ha valaki éri ezt a felelősséget és bírja ezt az önmegtagadást, az a valaki új életet teremthet és végtelen értékeket menthet meg a pusztulástól. Ehhez hivatottság kell s a hódmezővásárhelyi művészek munkáján világos nyoma van ennek a hivatottságnak. Nagy öröm ezt konstatálni s a legszebb dolgok elkövetkezésére gondol az ember, szemlélve a virágzó, eleven munkákat. Csak folytathassák, a mint elkezdtek és gondosan gyomlálják ki a hibákat, a miket eddig még nem bírtak egészen kiirtani.

Márkus László,

1. A LONDON CALEDONIANS MÉRKŐZÉSE A MAGYAR KOMBINÁLT CSAPATTAL. (A magyarok 1:0-ra győztek.) — 2. GÓL ELŐTT.

LILJECRONA OTTHONA.

Regény.

(Folytatás.)

Irta Lagerlöf Selma. — Svéd eredetiből fordította L. B.

Azután elővett a tiszteletesné egy darab vásznat, megmutatta, hogyan kell göböt kötni a czernára és mint kell a tüt átszúrni a vásznon. Csöppség türelmesen hallgatta a tanítást. Azután kezébe vette a vászondarabkát, a bal mutatóujjára tekerte és az egyik öltést a másik után tette, mintha az egész semmi sem volna. Teremtette! De nagyot nézett a tiszteletesné! Ilyesmit még sohasem látott.

Erre már Csöppség sem tudta komolyan tartani magát, hanem fölkaczagott. Végre a tiszteletesné megértette az egészet. Szeretné tudni, hol tanult meg Csöppség varrni, mielőtt Lövdalába jött.

— Nem, — felelte Csöppség — nem tudtam én egy öltést sem tenni, mielőtt idejöttem. Úgy, tehát akkor itt tanította meg valaki. Talán Maja Liza kisasszony?

Csöppség azonnal megjéjt, midőn a tiszteletesné mostohaleánya nevét említette. Sietett a válaszzal, hogy az öreg Beáta néni volt az, a ki erre megtanította.

— Ő tud aztán varrni! — tört elő Csöppség. — Az egész házban nincs senki, a ki úgy tudna varrni mint Beáta néni.

— Tudod mit csinálunk most? — szölt a tiszteletesné. — Lemegyünk Beáta nénihez és megköszönjük neki, hogy olyan jól megtanított.

Azután kézen fogta Csöppséget, de nem ment egyenesen az útház felé, hanem nagy kerülőt tett az istállók mögött. Beáta asszony ugyanis egész nap az ablaknál szokott üldögelni, a hon-

nan jól megláthatta, ha valaki hozzá tartott a lakóházából, de az istállók felé nem volt kilátása. Midőn a tiszteletesné és Csöppség a nehéz lépcsőhöz értek, mely a falmentén fölfelé vezetett, a tiszteletesné azt mondta, hogy Csöppség menjen előre. Neki ez már könnyedén megy, mert fiatal, ő pedig majd szép lassan utána lépked. Csöppség hát előre sietett és úgy dobogott a lépcsőn, hogy senki sem sejtette, hogy jön még valaki utána.

Beáta asszony, valahányszor a tiszteletesné meglátogatta, ölbe tett kézzel üldöglött. És mindig mondogatta, milyen szomorú, hogy már semmire sem vehetik hasznát. Bizony a maga idejében dolgoz volt, ha nem is olyan szorgalmas, mint Raklitz Anna Mária.

A tiszteletesné is úgy vélekedett, hogy kár érte. Bizony, bizony nagyon hosszúak a napok, ha az ember kénytelen csendben ülni és semmire sem használhatja a kezét! Most az egyszer egy ágyterítőn varrogott Beáta asszony, midőn belépett a tiszteletesné és oly gyorsan járt a keze, mint a kis madárka szárnya.

Midőn Beáta asszony meglátta a tiszteletesné, hirtelen el akarta dugni a munkáját. De midőn látta, hogy az már ügyis észrevette, tovább dolgozott.

A tiszteletesné hozzámert és igen örült, hogy a varróasztal mellett találta. Hála Istennek, hogy a községny alább hagyott és most már dolgozni is tud. Mutassa csak, mit varrogat, mert a tiszteletesné hallotta, hogy Beáta asszony olyan szépen tud varrni, hogy öltései mint a gyöngyszemek sorakoznak egymás mellé.

— De hát ez csodálatos! — szölt a tiszteletesné és lehajolt Beáta asszony varrásához. —

Ezt a terítőt, azt hiszem, ismerem már. A párja, a mit Maja Lizának ma reggel kivarni adtam. Talán nagyanya olyan jó és segít neki az egyik terítő kivarrásában? Na, én nem szölok semmit, igazán semmit, de úgy gondolom, megmondhatná nekem, hogy elegendő munkát ad-hassak Maja Lizának. Mert ha a két terítőtől csak az egyiket kell kivarnia, úgy igazán csak lustálkodik.

Beáta asszony ülve maradt a munkájánál. Nem tudott semmit válaszolni, és alsó állkapcsa és feje reszketett, mintha valaki hátulról megráztta volna.

A tiszteletesné, az ajtó felé indult. Látja, hogy nagyanya nagyon el van foglalva, nem akarja hát zavarni. Beáta asszonynak most már igazán nincs szüksége társaságra, miután olyan jól tud dolgozni.

Beáta asszony hebegett valamit az embertelen munkáról, a mely egy fiatal lánynak az életébe és egészségébe kerülhet.

— Jól tudja, hogy Maja Lizának most sem megy rosszabbul, mint mikor fél éjszaka fönnmaradt és olvasott. Én nem hiszem, hogy a fiatalágnak ártalmára van a munka. De igenis az árt, midőn alakoskodnak és nem járnak az egyenes úton.

Ezzel kiment és Beáta asszony nem volt képes egyetlen egy értelmes szót sem a védelmére fölhozni, mielőtt az ajtót becsukta volna maga után. De a lépcső csúszós és meredek volt és csak lassan tudott a tiszteletesné lefelé menni. Ezalatt Beáta asszony is összeszedte magát és midőn a tiszteletesné a legutolsó lépcsőfokon állott, fölrántotta az öreg az ajtót.

— Mostoha! — kiáltotta le olyan hangosan, hogy az egész udvar meghallotta. Feleletet nem

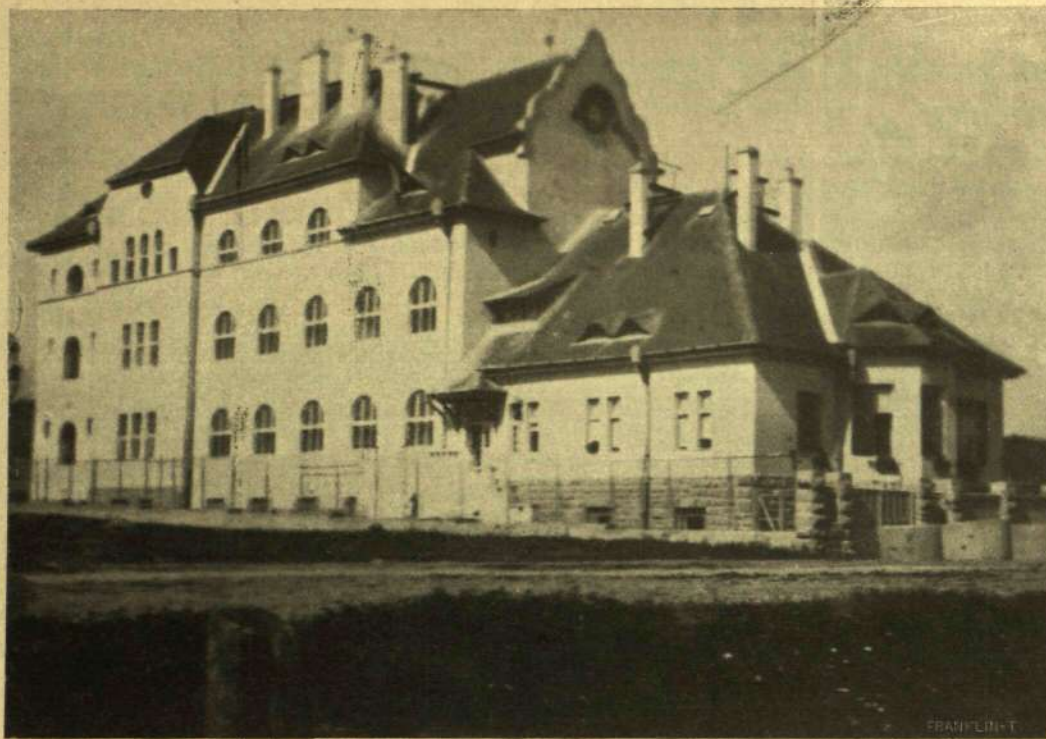
AZ F. T. C. I/B CSAPATA A GYŐRI EGYETERTÉS CSAPATÁVAL MÉRKÖZIK.

A GYŐRI KAPUS HERTYUROSAN VÉD.

HUSVÉTI FOOTBALL-MÉRKŐZÉSEK BUDAPESTEN. — Balogh Endré főtábornok.

A BRÁDI ÁLLAMI POLGÁRI FIÚISKOLA MOST FELAVATOTT ÚJ ÉPÜLETE.

is várva, rögtön bement és bereszelte maga után az ajtót, hogy újabb meglepetés ne érhesse.

De a tiszteletesné nem sokat törődött azzal, a mit Beáta asszony lekiáltott. Különösen jókedvében volt és midőn a dombon mentek a lakóház felé, egész nyugodtan azt mondta Csöppsnének, hogy menjen csak be a nagyszobába varrni. Majd rögtön utána megy, de előbb Maja Lizának akar valamit mondani.

Csöppség összeszorította az ajkát és nem szólt semmit, de olyan tekintete volt, mint mikor karácsony másodnapján a viharral küzködött.

Midőn az előszobába értek, nem ment a nagyszobába, a mint parancsolta, hanem a konyha felé indult.

A tiszteletesné azonnal megkérdezte, hogy hová igyekszik. Nem hallotta, hogy be kell mennie varrni?

Csöppség elkeseredett hangon azt felelte, hogy erre, úgy gondolja, nincs már szüksége.

— Miért nincs szükséged rá? Azt gondoltán, olyan jól tudsz már varrni, hogy nem kell már többet tanulnod?

Nem ez volt, a mire Csöppség gondolt. Nem mintha nem kellene többet tanulnia, mert olyan jól tud, hanem mert visszamegy Koltörpba.

Odament a tiszteletesnéhez és kezét nyújtott neki. Együttal köszönetet, meg Isten hozzád-ot akar most mindjárt mondani.

— De kedves gyermekem! — mondta a tiszteletesné. — En igazán nem értelek. Miért akarsz elmenni!

Csöppség egy pár lépéssel hátrább ment, mintha lőtávolban akart volna maradni, azután megadta a magyarázatot.

— Anya szolgáló volt Lövdalában és anya szereti a papkisasszonyt. És midőn karácsonykor itt volt, azt mondta nekem, hogy ha Maja Lizának miattam még több baja lesz, akkor nem szabad tovább itt maradnom, hanem haza kell mennem.

Mialatt Csöppség ezt elmondta, a falhoz lapulva egészen a konyhaajtóig hátrált. Midőn odaért, megvárta, a mi jönni fog.

A piros foltok kigyulladtak Raklitza arcán és felemelt kézzel indult Csöppség felé. Csöppség összehúzódtott és csak szeme pislogott. Tudta, hogy most megveri, de annyira tele volt gyűlölettel, hogy nem félt, hanem inkább örült, hogy nyílt harcmezőre fajult a dolog.

De most olyasmi történt, a miről Csöppség álmodni sem mert. A tiszteletesné még csak egy pofont sem adott, hanem az utolsó percben erőt vett magán és mosolyogni próbált.

— Kedves gyermekem, te olyan vagy most, mint egy macska, a melyik a kutyára akar rohanni. Csillapulj csak! Nem ütlek meg azért, mert hü vagy ahhoz, a kit szolgálsz. Megígérem hát neked, hogy egy szóval sem említem Maja Liza előtt, a mit ma megtudtam. Most pedig menjünk be mind a ketten a nagyszobába és ne gondoljunk többet az egész dologgal.

Csöppség csak szédült. Ez már több volt, mint a mennyit megérthetett volna. De annyira örült, hogy megmaradhat a paptyánynál, hogy nem törte a fejét ezen a rejtélyen.

Midőn ismét a varróasztalnál ültek, nem fogtak a varráshoz, hanem a tiszteletesné kinyitotta a legelső fiókot és kivett egy abc-és könyvet, aztán papirost, lúdtollat és egy üveg tintát.

Csöppség azt gondolta, hogy meg akarja őt vizsgálni az írás-olvasásban, de nem ez volt a szándéka. Hanem a tiszteletesné elbeszélte, hogy mikor kisebb volt, akkor nagyon sokat kellett segíteni az anyjának és a kis testvéreknek és így nem volt ideje megtanulni írni és olvasni. Most miután papné lett, úgy gondolta, hogy nem szép dolog ilyesmit nem tudni. Tehát azt szeretné, hogy Csöppség legyen most az ő tanítómestere. Már akkor is erre gondolt, mikor karácsonykor Lövdalába hozta, de csak most jutott rá ideje.

Csöppsnének tetszett a dolog. Azonnal azt felelte, hogy szívesen segít a tiszteletesasszonynak, a mit csak tud.

Így hát a dolog rendben volt, de a tiszteletesné kérte, ne szóljon senkinek arról, hogy ő most tanul olvasni. Attól tartott, hogy a nép majd kineveti. Úgy tesznek, mintha a tiszteletesné tanítaná őt varrni és ezért minden délután egy órára be kell majd neki mennie a nagyszobába.

Na, így aztán nem lesz semmi baj. A tiszteletesné azt mondta, hogy ennek igazán örül. Csöppség beláthatja, hogy milyen nehéz egy olyan papnénak, a ki nem tud írni. Egy levelet kellene most a napokban elküldenie, de nem tudja, hogy csinálja. De hát hogyan is lehetne? ... Talán Csöppség lesz olyan ügyes és leírja a szavakat, melyeket majd ő diktál?

Csöppség azonnal vállalkozott erre. Kihúzta az asztalt, leterítette a papirost, kivette a dugót a tintásüvegből és hozzálátott leírni, a mit a tiszteletesné diktált.

Egy tavaszi este.

A papkisasszony egy tavaszi estén kint sétálgatott Csöppséggel. Régi megszokása volt ez az esti séta és a mostoha sem szőlt semmit ellene, csak úgy kívánta, hogy Csöppséget is magával vigye, mert nem tartotta illő dolognak, hogy egy tizenhétéves leány egyedül bolyongjon az országúton.

Delfelé ment, mint mindig, mert arra volt legjobb az út. Lassan ballagott, úgy hogy Csöppség nem tudott vele ilyen lassu menetben lépést tartani. Majd előre futott, majd hátra maradt, csak hogy azután futva utolérhesse a papkisasszonyt.

Az út az erdő mentén haladt, mely Lövdalával határos. A papkisasszony nagyon csodálatsnak találta, hogy Csöppség annyi minden szórakozást talál azon a rövid úton, a mit pedig minden este megjárnak.

Ott volt mindjárt az echo. Csöppség előre szaladt a fasorban, hogy ideje legyen beszélni vele. Tudta, hogy egy kicsit félre az útból a lövdalai csűrökkel szemben lakik, és mikor ott megállt, a magtár felé fordulva elkezdett kiáltozni:

— Echo, echo, jósolj nekem!
— Jósolj nekem! — felelt az echo.
— Mondd, férjhez megyek egy évre?
— Egy évre! — felelt az echo.
— Hát a vőlegényem, nagyon szép?

— Nagyon szép! — felelt az echo.
— Van-e aztán pénze sok?
— Pénze sok! — felelt az echo.
— Igazat mondsz, nem hazudsz te?
— Hazudsz te! — felelt az echo.

Maga a papkisasszony tanította erre Csöppséget néhány hónappal ezelőtt, de ma egészen másképp érezte magát. Most nem volt kedve az echoval tréfálkodni.

Csöppség vele tartott, míg elérték a kis homokbányát, a mely balra az úttól a hegyoldalban fekvött. Ekkor otthagya a papkisasszonyt és leugrott a bánya aljára, hogy csillámok után keresgéljen a kövek között. Midőn már majdnem elvesztette a szem elől a papkisasszonyt, akkor rohant utána.

Azután lementek a patakhöz. Csöppség sehogysam tudta megérteni, hogy a papkisasszony elmegy a patak mellett, a nélkül, hogy megállna és beletekintene. Pedig olyan merészen és gyorsan csörgedezik ki az erdőből és annyi vizesést csinál, egyik szebb a másiknál, míg leér az úthoz. Miután zúgva-búgva elrohant az útjáró alatt, nem akart régi medrében megmaradni, hanem kiáradt és elöntötte a mezőt. Ezt már nem nézhette Csöppség nyugodtan. Leszaladt az útról, hogy gátat építsen és a patakot régi medrébe visszakeresztítse.

Hálás lett volna, ha a papkisasszony is megáll és segít neki. De a papkisasszony alig tudott a csúszós úton menni. Úgy tetszett, mintha nem is menne, hanem csak vonszolná magát előre. Azelőtt ő maga is épített gátat a patak mentén, de akkor még gyermek volt.

Hirtelen megállt és egyszeriben megértette, mi történt vele. Megöregedett: az ifjúság és az ifjú kedély elhagyta.

A papkisasszony csak ment, mendegélt, és Csöppsnének ott kellett a patakot hagyni, hogy követhesse. De nem sokáig maradt az úton.

Eljutottak egy léczajthoz, mely a ligetbe vezetett, a hol — a mint Csöppség hallotta — nagyon szép kökörcsint lehet szedni. Persze még nem volt itt az ideje, de a tavasz már annyira előrehaladt, hogy mindennap várni lehetett. Csöppség kinyitotta az ajtót, hogy belépjenek. Fejébe vette, hogy ez évben ő lesz az, a ki az első kökörcsinnel tér haza.

A papkisasszony úgy ment, mint egy öreg, öreg ember és a legkevésbé sem buzgólkodott a kökörcsin keresésében.

Beljebb egy kicsit lakott Csöppség egy barátja, a ki soha el nem mulasztott köszönteni. Ez volt a fülesbagoly, mely ott székelt a nagy magas nyírfában, a legmagasabb fában egész Lövdalában. Csöppség elővett egy galyat és bedugta a bagoly fészkebe és az kinyújtotta az egyik lábát, hogy eltölje a galyacsokát. Csöppség nem láthatott meg többet a bagolyból csak a nagy karmait. A papkisasszony jól emlékezett rá, hogy annak idején ő is ingerkedett a

NÖVENDÉKEK A KONYHÁBAN.

fülesbagollyal. Most nem tudta megérteni, hogy telhet valakinek ilyesmi gyönyörűsége.

Alig hogy elhagyták a baglyos nyírfát, Csöppség odaszaladt hozzá és most már tudta a papkisasszony, hogy a leánya egy percze sem fogja elhagyni. Most majd a régi, mohos kőkerítés mellett haladnak el és itt lehet, hogy kísérteteket látnak. Ah, a papkisasszony visszavágyott abba az időbe, a mikor még ő is félt a rémes, lefejezett paptól, a kivel itt a köfal táján lehetett találkozni.

Az út fölfelé vitt és a papkisasszony úgy érezte, hogy alig megy gyorsabban egy csigánál. Már azt hitte, sohasem éri el a tetőt.

A hegy tetejénél sohasem szokott tovább menni. Fent az útszélén egy sziklatömb volt, a mit Pihenőkőnek neveztek el, és ide ült le egy kis időre. Elöl egy kis padka volt a sziklára kivájva, ép oly nagy, hogy ő és Csöppség elfértek rajta. A papkisasszony behunyta szemét és olyan fáradt volt, hogy egy szót sem tudott szólni. Csöppség is hallgatott. Egyszer csak föltekintett a papkisasszony, mert azt hitte, hogy a lányka elszökött mellőle. Pedig ott ült és kezével gyöngéden simogatta a papkisasszony ruhájának egyik fodrát, a melyik az ölében hevert.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A kristálynézők. *Harsányi Kálmán*ban nem egy olyan tulajdonság van, a mely fontos arra, hogy valaki kitűnő író lehessen. Van annyi kultúrája, mint kevés más írónak, egyéniségében van bizonyos páthos, van benne törekvés az irodalom magasabbrendű értékei s választékos gondossá a forma külsőségei iránt. Mégis hiányzik belőle épen azok a dolgok, a melyek egyedüli ismertető jelei a nagyra hivatottságnak: nincs benne akkora lendület, a mely igazolná nagy gesztusait, fantáziájának nincs eleve-sége, mondanivalói nem önkéntelenül, a föld-ből kibuggyanó forrás viz magától értetődésével törnek ki belőle, megérik rajtuk az erőlködés fáradsága s a valóság képei halványan, igazi me-leg vér nélkül rögződnek meg lelkében s mire írásba formálódna, olyan élettelenül hatnak, mint a márványok látszani akaró pléh-szobrok. Minden nagyobbak tervelt munkája tele van szertelensé-gel, a mely a minden áron negyven látszani akarásból, a mondanivaló súlyához képest túlnagy erőlködésből ered. Új regénye, *A kristálynézők* is olyas-formán hat, mint mikor az erőművész nagy erő-feszítést mímélő taglejtésekkel hatalmas papírmaché súlyokat emelget. Egy nagyra hivatott ember tragédiáját akarja elmondani; pályáját derékon törte ketté, lelkét megbénította egy démoni gonosz nő, a felesége, a ki kissé homályosan sejtetett körül-mények közt, nem tudni, csakugyan pillanatnyi örültségében-e vagy eszeveszett gonoszágából meg-ölte gyermekét és aztán önmagát is meg akarta ölni, de sebeből kigyógyult. A férfi azóta nem tudja folytatni írói pályáját, ha tollat fog a kezébe, föl-merül előtte halott gyermekének képe s a toll ki-fordul kezéből. Évekig vidéken elhúzóda él s mi-kor visszatér a fővárosba — itt kezdődik a regény — megundorodva az irodalmi kávéházak czinizmusa-tól — egy ideális gondolkodású kis művészvárosa-ságba kerül egy újonnan szerzett tisztalelkű költő barátja vezetésével. Itt hosszas előadásban kifejti nézeteit, a melyek tele vannak idealizmussal és szónoki páthosszal, de meglehetősen kevés a kon-kkrét tartalmuk, fellengzősek, igazi mag nélkül, haragosan bírálják mai szellemi és főleg irodalmi állapotainkat, valami program-félet is próbálnak adni a jobb jövőre, a mely azonban sokkal homá-lyosabb, semhogy indokolni tudná azt az elragad-tatást, melylyel a kis társaság fogadja. Altalában — s itt gyökerezik a regény legfőbb szerve baja — hőséről nem tud tiszta képet adni: egy pillanatil sem tudjuk, mi lakik benne, mit akar és hogyan akarja. Kifejti, de nem tudja kellően megérteni a kristálynézőt, valami különös szuggesztión ala-puló tulajdonságát, a melyhez hasonlókat indiai fakirokról hallhattunk: ha erősen belenéz egy min-dig magánál hordott kristályba, meglát benne min-dent, az élet teljes elevenségével, a mi a világon valaha történt, most történik és történni fog. Ezzel szórakozik bennlenségében, ez tartja fenn benne az életerejét, a lélek valamelyes egyensúlyát s mikor volt felesége galád bosszúból pokoli — bár valljuk be, kissé naiv ravaszsággal — ebből is kiábrándítja, akkor megtébozódik. Vajmi töredékesnek látszik így a regény története, de bár gondosan elolvastuk, nem tudtunk belőle többet kihámozni. A mi egyéb a regényben történik, teljesen sülytalan dolog: a

JAVÍTJÁK A MEGCÚSZOTT VASÚTI TÖLTÉST.

VASÚTI ŐR A TAKARMÁNYÁT MENTI.

AZ UNGMEGYEI ÁRVIZ.

A FŐVÁROS HÁZTARTÁSI ISKOLÁJA. — VARRÓSZOBA.

főszereplő akár egyedül van, akár társaságban, hosszú monológokat mond néha első személyben, néha az író magyarázó közvetítésével, a kik vele vannak, hallgatják vagy közbeszólásokkal biztatják, de hogy mindez mire való és mit jelent, azt alig tudjuk megfogni. Alakok egész sora suhan el a főszereplő körül, nincsen köztük egy sem, a melynek valamelyes élő emberi formája volna; hanem valamennyien a falak körül, a ki semmivel sem kevésbé fantom, mint ő. Általában alig olvastunk még könyvet, a melynek akár a külső történetét, akár a belső vagy akár a filozófiaiát olyan nehéz volna megfogni. Akárhól és akárhogy nyúl bele az ember, csak ködöt markol, sehol sem tud eljutni az eleven igazság magváig s a végén is azt kell hinnie, hogy ez a mag nincs is meg benne. Ez nem a mélység homálya, ez abból ered, hogy az író nagyobbakat akar, mint a mennyit az ereje bír, többet akart kifejezni, mint a mennyit a lelkében van. A stílusa is csupa hangos deklamáció, a mely hangosabb a tartalmánál és ezért mindig lármásnak hat. A hol igazán van mondanivalója, mint az első fejezetben, a hol a Máté-passió hatását írja le, ott van benne bizonyos retorikai szín, sőt erő is, a legtöbb helyen olyan, mintha gipszből lenne gyúrva, nincs igazi kifejező ereje. Az író tehetsége gyakran megmutatkozik szép mondatokban, szép lapokon, de ezt a tehetséget megrontja a minden áron nagyot akarás. Nem tud megmaradni a maga határai között és semmi sem bosszítja meg magát az irodalomban keresésében, mintha az író tovább nyújtózik, mint a meddig a tehetsége ér. Néhány kis, igénytelen lírai versére emlékszünk Harsányi Kálmánnak, a melyek nekünk többet mondanak és többet is érnek, mint ez a nagyarányú és szokatlannul nagy terjedelmű regény.

A világegyetem élete. A Franklin-Társulat *Kultúra és tudomány* vállalatának legújabb kötete *Scante Arrhenius*, a világhírű svéd természettudós könyve a világegyetem életéről. Arrhenius, a stockholmi fizikai és kémiai Nobel-intézet igazgatója, maga is a természettudományi Nobel-díj egyik nyertese, a mai természettudományi kutatások egyik első vezéralakja. Ebben a művében a modern nagyközönséghez fordul, világos, tárgyyszerű előadással, s olyan dolgokat is fejtet, melyek minden művelt embert érdekelhetnek. Nagy tájékozottsággal fejtegeti a kozmogóniai eszmék fejlődését a kultura keletkezéséről mostanáig: a primitív népek mondait a világ keletkezéséről, az ősi kultúrnépek teremtési mondait, külön kiemeli a legszebb és legmélyebb teremtési mondákat, a régi filozófusok világmagya-

rázatait, az újkor kezdetének tanítását a lakott világok sokaságáról. Ezután az eszmék fejlődését adja Newtontól Laplaceig, a naprendszer mechanikáját és kozmogóniáját, az újabb csillagászati felfedezéseket s végül az energia és a végtelenség fogalmát fejt ki a kozmogóniában. A könyvnek bizonyos melegséget ad az emberi elme folytonos munkájában és fejlődésében való győzelmek, a haladásban való szilárd hit és mély erkölcsi érzés, a mely a természettudományi eszméken túl egy nagy tudós lelki világába is bepillantást ad. A nagybecsű munkát dr. Polgár Gyula fordította nagy gondnal és szakértelemmel.

Az új sajtótörvény. A nagy zaj után, melylyel meghozatalát fogadták, most — egyelőre legalább — alig vesszük észre életbelépését az új sajtótörvénynek. Mindenesetre azonban alaposan meg kell tanulnia az új törvényt mindenkinek, a kinek bármiféle érintkezése van a sajtóval, tehát nemcsak az újságíróknak és kiadóknak, hanem a magánembereknek is, természetesen elsősorban az ügyvédeknek és bírálóknak. Mindezeknek nagyon alkalmasan jön dr. Kenedi Géza könyve, a mely a Franklin-Társulat *Magyar törvények zsebkönyve* című vállalatában jelent meg s a magyar sajtójog teljességét adja, a hogy ma érvényben van: az új sajtótörvényt a vele összefüggő törvényekkel és a végrehajtási rendekkel. A nagy gondnal és szakértelemmel összeállított gyűjtemény gyakorlati használatra készült s ennek körére vannak szorítva a hozzáfűzött magyarázatok is. A korábbi bírósági gyakorlatból csak azt használja fel, a mi az új jogállapotban is fennáll. Sorra közli dült betűkkel a törvény szövegét, apróbb betűkkel, könnyen megkülönböztethető módon a magyarázatokat, azután a sajtójog körébe tartozó törvényeket, a sajtóügyekben való eljárást s végül a sajtótörvény végrehajtási rendjét. Kenedi Géza a sajtójog legkiválóbb szakértői közé tartozik s e munkája a legjobb és legbiztosabb bevezető abba az új helyzetbe, a melyet a sajtótörvény teremt.

Régi magyar költők tára. Mindenki, a ki a magyar irodalom múltjával foglalkozott, tudja, hogy a *Régi magyar költők tára* a magyar irodalom múltjának leggazdagabb forrása, a mely nélkül el nem indulhat senki, a ki magyar irodalomtörténetet akar tanulmányozni. Minden köteté újabb és újabb gazdag anyagot ad: régi íróink filológiai pontossággal megállapított szövegeit s hozzá teljes történeti és filológiai apparátust s ezzel alapjává és kiindulási pontjává válik az illető író tanulmányozásának. Most új kötetet jelent meg e nagy vállá-

latnak: *Gyöngyösi István összes költeményei*-nek első kötete. *Badics Ferenc* rendezte sajtó alá. Ez a tudósunk nagy érdemét szerzett Gyöngyösi kutatása terén, néhány évvel ezelőtt ő állapította meg, hogy a XVII. század páratlanul nagyra tartott költőjének összes eddigi kiadásai romlott szövegeket adnak s ő állította helyre a *Murányi Vénusz* hiteles és hű szövegét. Most ugyanezt a munkát végzi Gyöngyösi többi műveivel. A most megjelent első kötetben elsősorban ifjúkori műveit adja: Ovidius-fordításait, klasszicizáló költeményeit Dédalus templomáról, Márk és Bacchus egymással való viszkodásáról. Az jó Vitézek tükre című versét, a Murányi Vénusz s egyetlen drámai művét, az *Igaz barátság* és *szíves szerelmek tükre* címűt, a mely egyike XVII. századi drámai kísérleteink legérdekesebbjeinek. Minden darabhoz bő és kimerítő jegyzetek kövültek, a melyek főleg nyelvi szempontból világítják meg a szövegeket. A kötet elején terjedelmes bevezető tájékoztat a kiadás programjáról és módszeréről s egyben Gyöngyösi munkásságának áttekintő képét is megadja.

A vörös kalóz. *Herman Heijermans*, a nálunk egy-két szindarabjáról ismert hollandi író izgatott cselekményű, de írói szépségeiben is gazdag regénye most jelent meg *Balla Mihály* gondos fordításában magyarul is. A regény külföldön mindenfelé nagy érdeklődést keltett, egyike a fantasztikus regény legérdekesebb modern példái; története ritka nagy vervevel van előadva, megható és izgalmas jelenetek váltakoznak benne s az olvasó figyelmét állandó feszültségben tartja.

A *Jó Pajtás*. *Sebők Zsigmond* és *Benedek Elek* képes gyermeklapja legújabb, április 19-iki számába verset írt *Ábrányi Emő* és *Endrődi Béla*, elbeszélést *Szemere György* és *Lakatos László*, *Sebők Zsigmond* folytatja új macskázó-ciklusát *Dörnyő Dömötör szerencséséről*, *Bér Dező* kedves képet rajzolt, *Gyula bácsi* érdekes cikkeket írt a szarvorrú madárról, *Zsiga bácsi* kedves mókát mond el a württemberg-huszárokról, *Benedek Elek* folytatja pompás regényét. A *kis krónika* rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői és zenekari egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatvány-számat kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker., Egyetem-utca 4.).

Steckenpferd-liliomtejszappan
Bergmann & Co. czégtől, Tetschen, a/Elbe.
egyre nagyobb kedveltségnek és elterjedtségnek örvendő, széplő ellen való elismert hatású szappan a bőr és szépség gondozásában való fölülmulhatatlanságáért. *Eszernyi ellásmérővel* 1 Sok legnagyobb kiltintésű! Beviszárszámlát ovatossá! Ugyeljen nyomtatékon a Steckenpferd védőjegyre és a cég helyes nevére! Darabja 80 fillért kapható gyógyszerárakban, drogeriákban, illatszertekben, stb.
Használóképpen kiltintó Bergmann Manera liliomkérméje (70 fillér egy tubus). Kiltintó szer női kezek gondozására.

Lohr Mária
(KRONFUSZ)
Gyár és főüzlet
VII., Baross-u. 85.
Telefon: József 2-37.

BETONÜRTÖMBGYÁRTÓ GÉPEK
cementfedőeserőgyártó gépek.
Formák:
csövek, lépcsőfokok, oszlopok stb. gyártására.
Kőaprító gépek, Keverők, hydr. sajtók.
Dr. Gaspari & Co. gépgyára, Markranstätt
Leipzig mellett.
228. sz. brosúra ingyen.

Egységárak: A legjobb — 12-50 kor.
A legelegánsabb 16-50
RAKTÁRAK: Deutsch Antal IV. ker., Keckeméti-utca 19. sz., IV. ker., Kossuth Lajos-utca 2. sz. és VII. ker., Erzsébet-kürt 36. szám. — Telefon: 44-57. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Új könyvek:

A *kristálynézők*. Regény, írta *Harsányi Kálmán*. Budapest, Toldi Lajos kiadása; ára 5 korona.
A *világegyetem élete és megismerésének története* a legérdekesebb időtől napjainkig. Írta *Scante Arrhenius*, fordította dr. *Polgár Gyula*. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2 K.

A *magyar sajtójog úgy a mint életben van*. Az 1914. évi XIV. törvényekről a vele összefüggő törvényekkel és végrehajtási rendekkel. Rendezte és magyarázta dr. *Kenedi Géza*. Budapest, Franklin-Társulat. (Magyar törvények zsebkönyve); ára 208 K.

Régi magyar költők tára. Kiadja a M. T. Akadémia. XVII. századbeli magyar költők művei. *Gyöngyösi István összes költeményei* I. Budapest, M. T. Akadémia könyvkiadó hivatala; ára 12 K.
A *vörös kalóz*. Regény, írta *Herman Heijermans*, fordította *Balla Mihály*. Budapest, Athenaeum-Könyvtár; ára 1-95 K.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: KASZÓKI JÓZSEF, volt 48-as honvéd, 86 éves korában Szárszón. — KLEIN FRIGYES, volt 48-as honvéd, a ki tizenhét csatában vett részt, 83 éves korában Iglón. — Dr. KERESZTESZ ISTVÁN, Keresztessy Gyula budapesti rendőrkapitány édesapja, 83 éves korában Kemencsmegeasiban. — Nagyóri dr. BARTHA JÁNOS, nyug. cs. és kir. vezértörzssorvos, a vaskoronarend III. osztályának és a Ferencz József-rendnek lovagja stb., 78 éves korában Budapesten. — Egri EGYV KÁLMÁN, nyug. kuriai bíró, a Lipót-rend lovagja, 68 éves korában Budapesten. — KISS SÁNDOR, a kolozsvári kereskedelmi akadémia nyug. igazgatója, 65 éves korában. — LIEFA JÁNOS, a szemkai ág. hitv. evang. egyházközség lelkésze, az aradéki ág. hitv. evang. egyházmegye jegyzője, 62 éves korában Snyglakon. — MISKOLCZY SIMON ANDRÁS földbirtokos 71 éves korában Miskolcon. — VÉGH LÁSZLÓ, gazdasági tanár, 43 éves korában Iglón. — Dr. CSOHÁNY SÁNDOR, ügyvéd, 36 éves korában Budapesten. — ULKEICH JENŐ, 22 éves korában Dobosinán. — SZIKLAY GÉZA, Rozsnyó város nyug. polgármestere, 72 éves korában Rozsnyón.

De GERÁND ANTONINA, a kolozsvári felső leányiskola nyug. igazgatónője, 69 éves korában Kolozsvárott. — ÖZV. KUCINIC HENRIKÉ, szül. kéri Kovács Klára, 84 éves korában Gyöngyösmelléken.

Schweizer-nak
ezen himzett ruhája

varratlan, mo'ha 4, valódi svájci himzésű, vörös, és pormentesen szállított hiszlog.
A teljes ruhára való: 2,20 méter hosszú, 110 cm. széles batistakelméből áll, rajta 4-szömetes hosszú, 45 cm. széles himzésű. Ára, házhoz szállítva, 14,80 korona.

Röviden tartunk fehér alapon új két himzűt:
fehér • cseresznyepiros himzűt
fehér • lilá
fehér • barackszíra
fehér • fekete
Kérje dívatéppel 197 és himzés mintákkal ellátott új mintagyűjteményünket. Magyar levelezés.
Külföldeseknek: Női leányka- és bédruhák, valamint blúzokra való legdivatosabb kelmék.
Himzett ruhákért varratlanok, azonban rendelkezésre kionfelve nagyságú mintalapokat állítunk.

Schweizer Co. Luzern Svájc

"Altwater"
Gessler
Budapest.

Aranyfőm, Wien 1912.
IDEGGYÖNGE FÉRFIAK
elgyöngült erejüknek visszatérését elősegítik az **EVATON-TABLETTÁK**
Által. Kérje az orvosi véleménygyűjteményét. Minta K 420. 1/4 kárton K 10, egész kárton K 18. Utánvétel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében:
St. Markus-Apotheke, Wien, Hauptstrasse 130
Főterület - Hosszú-gyógyászati Budapest, VII. ker. Erzsébet-kürt 56. — Török József Budapest, Király-utca 12. sz. — Kapható minden gyógyszerárban.

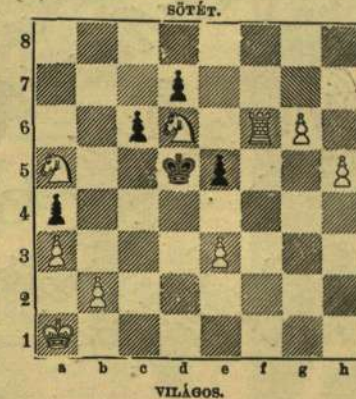
EGYVELEG.

*Kilenczven milliő seprűnyél. Az északamerikai Egyesült-Államokban tavaly több mint 90 milliő seprűnyél fogyott el, vagyis minden lélekre egy-egy darab esett.

Megkezdődik az új építkezési időny és megindul a cementárak iránti kereslet. Azokat sok helyt mellékiparként gyártják és előállításuk igen jövedelmező, hol homok és kavics bőségben fordul elő. Modern gépek segítségével falitáblákat, fedőcserepeket, ürtömöket, padlólapokat, csöveket, oszlopokat, stb-t gyárthatunk, homok és cementből. Ezen ipárgáról bővebb felvilágosítást nyújt a dr. Gaspari et Co. Markranstätt, Leipzig mellett üzég "Modern építőanyagok" című és 228. számú brosúrája, mely bárkinek díjtalanul áll rendelkezésére. A cég bemutatóműhelyében állandóan vagy 50 gépet tart üzemben, miért is a gyár látogatása ajánlatos. A múlt évi leipzigi építészeti kiállításon a cég a szász. kir. államdíjat, a legmagasabb kitüntetését, nyerte el.

SAKKJÁTEK.

2896. számú feladvány Paluzie J.-től, Barcelona.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2893. számú feladvány megfejtése Feigl Miksától.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Ff2-b6 — Ff2-b6 1. Világos. a. Sötét.
2. Vfs-21 stb. 2. Ks8-a7 stb.

1. — — — Ff2-d4 1. — — — t. sz.
2. Hh5-g3 + stb. 2. d2-d3 + stb.
1. — — — Kd4-d5
2. Vfs-c8 stb.

Helyesen fejtették meg: Morányi Lajos. — Indányi Antal. — A. Budapesti Sakkkör. — A. Budapesti III. ker. Sakkkör. (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintz Róbert (Fakert). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Székely Jenő. — Mészáros József. — A. Győri Sakkkör. (Győr). — A. Zborói Társaság. — A. Kalocsa Katolikus Kör. — A. Dunaföldvári Egyenlőségi kör. — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A. Lebeczi Gazdasági Kaszinó. — A. Csengeri Kaszinó. — Liebel David (Ezme). — Lustyik János. — Szivák János (Alberti-Isra). — Pátkó Imre (Talpás). — Szántó Izidor és Rónai Ignác (Zombor). — Momár Henrik (Sopron). — János István (Annafalva). — Kiss Gábor (Nyíregyháza). — Timár Mihály (Endrőd).

Szerkesztői üzenetek.

Az élet, Lány, szentimentális érzés, de nem elég mély arra, hogy közölhesse.

Hatvan. S. V. Próbáltuk keresni a kérdéses verset, de nem találtuk. Az efféle annyi kutatással jár: a mennyire nagy elfoglaltságunkban, sajnos, nem vállalkozhatunk. Ha azonban akár személyesen, akár megbízott útján kutatni akar utánuk, szívesen rendelkezésére bocsátjuk itt a szerkesztőségben lapunk régi évfolyamait.

Sirvers. Jónni fog ez is; csak türelem.
Remény. Elhagyatva. stb. Ezek nyilvánosság elé nem való próbálgatások, nem találtunk köztük közölhetőt.

Ó. Bizony ez nem vers, semmi sincs benne abból, a mi a rövidre vágalt sorokat versé tudja tenni.
Hazahívunk a nagy hegyek. Van valami őszinte hang a sorokban; nyilván át is érezte, a mit mond, de fogyatékos az alakító ereje.

KÉPTALÁNY.

A "Vasárnapi Ujság" folyó évi 12-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Minden gázságnak első fejezete a házugság és gyűlölet.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál.
Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Várnagy-utca u. 11.
Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájci selyem
a legjobb

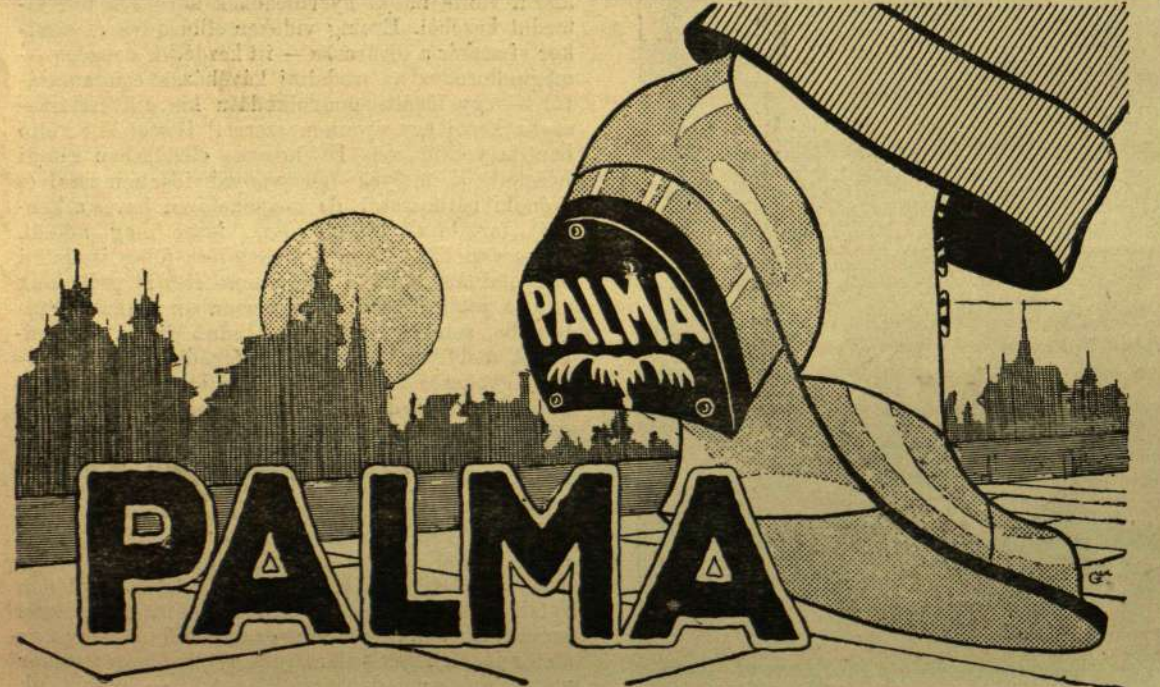
Szíveskedjék ruhára és blúzra való tavaszi és nyári újdonságainkból: creponból, imprimeból, duchesséből, chinéből, crêpe de chinéből, svájci mousselinből, melyeknek méterje 1,20 koronától felfelé, fekete, fehér és színesben kapható. — 10 filléres levelező-lapon mintát és dívatéppel kérni.
Magyar levelezés.
Csakli sz. utca, tartó selymcsövetek árúitok. A szállító, kiltóráng mármintok, vör és bérmentesen történik.
Schweizer & Co., Luzern U 23 (Schweiz)
vör. szállítók.

Orr-alakító!

"Zello" orthop. készülék, melylyel minden nem szép orrforma szava-kosság mellett alakítható. (Gonothibák nem.) 50,000 darab használat-ban. (Magrendelés fejében.) A készüléket vázmentesen szállítjuk és a postadíjjal együtt 3-90 koronába kerül, jobb és élesen beállítható K 660, kauszokkal K 890. Kéjli viselhető. — Orr-spezialista-csövek által a szájba. (3 szababól.) Homokkő-számláló K 420. L. M. Baginski, specialista Berlin 275. W. 57. Winterfeldstr. 49.

PALMA

"JESCOZIPÖK" ELSŐRENDÜK!
Angol varrott fekete, barna, lakk újdonságok.
RAKTÁRAK: Deutsch Antal IV. ker., Keckeméti-utca 19. sz., IV. ker., Kossuth Lajos-utca 2. sz. és VII. ker., Erzsébet-kürt 36. szám. — Telefon: 44-57. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ZEISS

Tábori látcsövek és színházi látcsövek.
Nagy fényerősség. — Nagy láttér.
UJ MODELLEK.
Eredeti áron minden szakba vágó üzlet által beszerezhető.
T. 404. sz. katalógus díjtalan.
CARL ZEISS
Gesellschaft m. b. H.
WIEN
IX/3., Ferstelgasse 1.
Gyárak: Győr, Jena, London, Wien, Riga.

Minden gyermeknek

a legmegfelelőbb ruházati cikkek (cseccsemőtől 18 éves korig) általánosan nagy választékban rendszeren vagy mártéknál rendelésre kaphatók a

Tulipán Gyermek Otthon

Darvas Jenő

cs. és kir. fensége József főherceg udvari szűke.

Budapest IV.

Koronaberecz utca 8/a.

Jóhisz bazar.

Teljes árak.

Figyelem!

ROSNYAY-GYÓGYSZER

Kinek van szeplője?

Vagy bármely más folt, bőrtisztatlanság az arcán?

Az használja teljes bizalommal

Rozsnyay Szeráj arckenőcsét,

mely egyedül szer az arc tisztatlanságát, szeplőket, mitesszereket, pattanásokat eltávolítja. Használata az arc pár nap alatt barnos-puhára és bőrfelületre változik. Egy kis tégely ára 70 fill., nagy tégely 1.40 K. Hozzávaló szappan ára 70 fill. Nappali Szeráj crémje ára 1 K. Szeráj poudre, az arcporek gyöngye, 1 doboz 1.20 K. Fehér, rózsás, sárgás és testszínező.

Készíti: Rozsnyay M. Gyógyszerháza, Arad, Szabadság-tér 8.

KELETI-féle

speciális gyártmányok:

Cs. és kir. szab.

Sérvkötők pneumatikus gummi pelottával, gummi göresér harisnyak, műfűzők ferdén-nőttek részére, mulábak, műkezek, testegyesítő járó és támpékek valamint a betegápoláshoz tartozó és ezek készítéséhez szükséges gyári árak és jótállás mellett

KELETI J.

orvosi műszer és gummiárak gyára

Budapest, IV., Koronaberecz-utca 17.

Külön női egészségügyi szakosztály (női kórház) által szűkeztetett (Koronaberecz-utca 14-16. szám.)

Legújabb 3000 ábrával ellátott árjegyzék ingyen és bérmentve.

MARGIT-CRÉME

a fürangú hölgyek kedvenc szőpítő szere, az egész világon el van terjedve. P. ratlan hatású szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra leforgása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crém nem tartalmaz hamisítást, tessék eredeti védjegyvel lezárított dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményről van szó. A Margit-crém ártalmatlan, Margit-szappan szirtalan vegytiszta készítmény, amely a poudert 70 fillér külföldön nagy feltűnést keltett. Ára 1 K. 1 K 20 f.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon.

Kapható minden gyógyszertárban, illatszert- és droguarüzletben

Ne vesdődjék
régi rossz lámpákkal,
mikor esékely havi
kölesndij fejében a

A legideálisabb
világítás a

Hogy mindenki
nek lebetővétegyük
az utólrhetetlen

WIKTORIN-FÉNY

könnyen
beszerezhető!

Nélkülözhetetlen
minden
háztartásban!

Wiktörin és Tsa

Budapest, VIII.,

Baross-utca 1.

Saját érdekében kérjen azonnal díjtalan tájékoztatást.

Legjobb beszerzési forrás!

Kész ágyak
jó cseh ágytollból!!

Sűrűszálú vör. nankingba (folt) töltve, egy dunyha 180x200 cm. 2 párnával, mindegyik 80x60 cm. uj, puha, tartós tollal K 18.-, Felpohely K 20.-, Pehely K 24.-, Dunyha egyedül K 10.-, 12.-, 14.- és 16.-, Fejpárna egyedül K 5.-, 3.30 és 4.-, Kész ágy dunyha 90x140 cm. K 13.-, 14.50, 17.50 és 21.-, Ehhez fejpárna 90x70 cm. K 4.50, 5.20 és 6.50. Öt ág. szűke toll K 9.40, jobb K 12.- K 16.-ig. Párhuzam K 17.-, Öt ág. uj, 15. fehér, pormentes ágytoll K 24.-, Hófehér K 30.-, jobb K 38.-, Legjobb máh uradalmi fozat K 45.-, Öt ág. fozatlan ág. Hófehér K 26.- és K 30.-, Fehér pelyh, nagy pelyh K 6.-, jobb K 8.-, Finom mellezett pelyh K 8.50 1/2 ág. Hófehér pelyh 1/2 ág. K 2.50 és 3.-, Bőrdíszítés hőreteremtő utárvétel. Beszerzés postadíjmentes ellenében. Sigmund Lederer, Janowitz a. Angel Nr 145. bei Klattau, Böhmen.

Legközelebbi húzás már április hó 25-én!!

8 millió 688.000

koronát kitevő főnyereményeket nyerhet már a részletfizetések tartama alatt is, ha

1 Konvertált sorsjegycsoportot
vesz, mely a következő 3 elsőrendű sorsjegyből áll:

1 drb Konvertált Jelzalog sorsjegy,
1 drb Olasz vörös kereszt sorsjegy,
1 drb Magyarországi jószív sorsjegy.

Mind e 3 sorsjegyet csak havi K 7.90 fizet 48 hónapra keresztül s aztán megkapja az eredeti sorsjegyeket. A nyeremények az Ön kizárólagos tulajdonát képezik. Küldje be tehát nekünk postautalványon azonnal az első havi részletet K 7.90 és megkapja az 1883. évi XXXI. t.-cz. alapján kiállított s a fenti 3 sorsjegy sorozatát és számát tartalmazó részletveket, a melyekkel a kizárólagos nyerési és tulajdonjogot már a következő 3 húzáson élvezzi:

Főnyeremény kor.
április 25-én Konvertált Jelz. sorsjegyek **300.000**
május 1-én Olasz Vöröskereszt " **30.000**
" 15-én Magyarországi Jószív " **12.000**

3 főnyeremény nyerhető 3 héten belül már K 7.90 ellenében.

Ha az első két részletet, vagyis összesen K 15.80 egyszerre beküld, akkor 3 részletet nyugtázunk, vagyis a 3. részlet ingyen van. — Sorsolási értesítőt minden húzás után küldünk.

Fővárosi Váltóüzlet Társaság
Adler és Társa, Budapest, Sas-utca 25. — Alapítva 1874-ben.

Fentnevezett sorsjegyekkel valóinknak különös szerencsésük van. Számos nyeremény között a következő főnyeremények nyertek nálunk:
100.000 Lira a 9440. sorozat 18. sz. olasz vöröskereszt sorsjegyre
40.000 K az 1447. " 90. " Jószív
36.000 " a 39. " 59. " " "
30.000 " az 5388. " 47. " " "
30.000 " a 7048. " 53. " " "
Az illető részleteket betekintésre rendelkezésre állanak.

E sorsjegyek mindegyikét ki kell sorsolni!!

Mit kiabál?

hiszen mindeki tudja már, hogy a

MÁGNÁS

CIPŐKRÉM

Minősége kitűnő
puhit, tisztít,
fényesít.

Gyártja: HERCZEG és GEIGER
csász. és kir. udvari, szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

CHINA EZÜST

evőeszközök, kávé-, tea- és mokka, továbbá likőr-, sör- és borkészletek, szivargarnitúrák stb. nagy választékban Megrendelhetők legelőszörben, ug. készpénzért mint 20 havi részletfizetésre

Elek és Társa Rt.

Bpest, IRÓDÁK: V., Bálvány-u. 18.
Bpest, ÜZLET: VI., Andrássy-ut 1

Legújabb kimerítő nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — Kiváratra a postaköltség viselése ellenében megtekintésre is szállítunk

ELSŐRENDÜ

Nemes,
korona,
paradicsom,
kócsag
dus választék!!

GUTTMANN,
IV., Bécsi-u. 1. (Félem.)

Telefon:
91-13.

IBACH

ZONGORÁK.
HECKENAST
GUSZTÁV
ZONGORATERMEI
BUDAPEST-GIZELLÁTER-2
ALAPITVA 1865-TELEFON 1-69

ÁLLATOK
BŐRBETEGSÉGEI
ELLEN

legbiztosabb hatású szer, az állatorvosi főiskolán éveken át kipróbált és hatásos gyógyszernek elismert

CADOGEL.

Lobo-, nedvező, akut vagy idült bőrgyulladásoknál (ekzema) viszketeg, állati ruh, bőrszerűletek esetében legjobb a

CADOGEL.

Heveder- vagy nyeregörések, égési sebek, csüd, somor (Mauke), kiütések, feldörögések gyógyítására egyedül biztosan ható szer a

CADOGEL.

A bőrbántalmak kezelését egyszerűsíti, a gyógytartam idejét megrovídi, a bőrhámképzést gyorsítja, az elszarusodást nagyban elősegíti.

Kapható gyógyszerárakban és droguarüzletben tucatszámra.

Ismereteket díjtalanul küld **Erényi Béla** Diána gyógyszerháza, Bpest, Károly-körút 6a, ahol a Cadogel 1 K 90 f.-os és 3 K 80 f.-os fa dobozban, pontos utasítással együtt kapható.

Berson

Summisarok
a legjobb

CALDERONI ÉS TÁRSA

Budapest, V. ker., Gizella-tér 1. (Haas-palota.)

Zeiss, Busch és Goerz
prizmas látcsövek leg-
újabb típusai. **Színházi, tá-
bori, vadász és ver-
seny-látcsövek.** Modern
szemüvegek, orrsíptetők és lör-
gnettek **Zeiss Punctal és**

Busch Isokrystar üvegek-
kel arany, double és teknősbéka
keretben. Aneroid légnyommérők,
hőmérők, nagyítóüvegek, nagyító-
tükrök. **Fényképezetike-
szülékek és kellekek.**
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kénes gyógyfürdő

BADEN Wien
NAGYOKI RADIOAKTIVITÁS.
1913-ban: 32,366 fürdővendég.

Kiváló gyógyerejű kénesforrások:
iszapcsomagolások: csusz, kész-
vény, ischias, izzadmányok, benu-
lás, neuralgia, görvéllyör, bór-
bajok, fémmelegzés ellen.
Peregrini városi forrás. — HER-
ZOGHOFF városi fürdőszálloda.
Elsőrangú ház. Interurbán tele-
fon. Melegvíz, fénnyelző. Továbbá elsőrangú szál-
lodák, penziók, éttermek, vendéglők és üzletek.
Fürdőidény egész éven át. Prospektus ingyen.
Févilágosítással szolgál a FÜRDŐIGAZGATÓSÁG
BADEN, vagy BLOCKNER J. hirdetőiroda, Bpest,
IV., Semmelweis-u. 4., hol prospektus kapható.

LAWN-TENNIS

és az összes angol sportkellékek a
legjobb választékban.

TENNIS-RAKETTEK

és labdák, Football, Hockey,
Polo, Golf, Croquet. — Torna-
szerek. — Izomfejlesztők.

Uszókellékek, sportcipők,
sportruházat, sportsapkák, utazó-
szerek, turista-felszerelések.

Gilette-borotva, Thermos-kula-
csok, Vizhatlan esőköponyvek,
Gummi sárczipők.

Árjegyzéket bérmentve küld:

Weszeley István

Budapest, IV. ker., Váci-utca 9.

Páratlan a maga nemében

RUSZÁNDÁ
GYÓGYISZAP FÜRDŐ

bármely más nemzetközi fürdőt is felülmúl

Vasúti, posta- és távírdai-állomás

Dél-Magyarország Melencze (Torontalm.)

Nyitva május 15-től szeptember 15-ig.

Négy modernül berendezett 74
szobából álló szállóudvar.

A fürdőn orvosi szaktekintélyek rendelkeznek

Javalva: köszvény, idült ízületi rheuma,
scrophulosis minden alakjában, kenő-
gyógyimádhat ellenálló bőrbetegség,
paurialis és prurigo, vérében
szennyező nők, idegrendszeri, csont-
bántalmak, Caries Neuritis és idült
tűsz bántalmaknál biztosan gyógyít.

Külföldi jó magyar konyha, valódi hamisítatlan-borok,
öltözék- és hangverseny-telek, színház és koncertek, nagy
vadász és ármegőző park, padoknál, naponta cigány
hangverseny tartatik.

Prospektust kívánatra díjtalanul küld a

Fürdőigazgatóság.

Angol bőrbutoripar

Bőrbutor
szakmühelyek

KENDI ANTAL

Budapest, IV. ker.

Semmelweis-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Angol bőrbutor, Elbédő-
szedek, irodai karos-
szedek, szakszerű gyár-
tása. Külön osztály
használt bőrbutor mo-
dernizálására, felrissi-
tésére és festésére.
Székátalakítások.

Valódi brünni szövetek

az 1914 évi tavaszi és nyári időnyre.

Egy szelvény 1 szelvény 7 kor.

3.10 m. hosszú 1 szelvény 10 kor.

teljes férfiruhához 1 szelvény 15 kor.

(kabát, nadrág, és mellény) 1 szelvény 17 kor.

elegendő, csak 1 szelvény 20 kor.

Egy szelvényi tekercs szalonruhához 20. — K-ért, szinny

felöltőszövetet, turisztai szövetet, selyemkanyar, női kossim

szöveteket stb. gyári áron küld, mint megbízható és

szolid cég mindenütt ismert posztógyári raktár.

Siegel-Imhof Brünn

Minták ingyen és bérmentve.

Az előnyök a melyeket a magánérvő élvez, ha szövet

szükségletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári

piacra rendel meg, igen jelentékeny. Szabott, leg-

olcsóbb árak. Öröklési választék. Mintha, ügyelmes

kiszolgálás, még a legkisebb rendelés is, teljesen friss

árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Árban.

Gulliver

A prima

kaucsuk

cipősarok

kaucsuk sarkok

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

királyi

VASÁRNAPI UJSÁG

17. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL.

BUDAPEST, ÁPRILIS 26.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek: Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A „Világkörüli”-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldj is esatolandó.

rendkívül olcsó, mert kaucsukból készült.

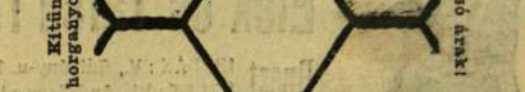
Hutter és Schrantz r.-t.

szitaár- és nemesszövőgyárak magyarországi telepe

Budapest, X. ker., Gyömrői-út 80/15. szám.

Ajánlja kész állapotban, tehát utólagosan tűzhorgany-
szással ellátott főbből csavart gépsodronyfonalat

mint tartósság tekintetében páratlan gyártmányt! (Nem téves-
tendő össze más fajta fonatokkal, melyek mind közön-
seges horganyozott drótból készülnek.) Tűskés huzatok,
sima huzatok, kettőshegyű szedek stb. igen jótanyos árban.
Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. Továbbá gyártmányok:
Kerítésrácok, kapuk és ajtók a leggyorsabbított a

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

legdrágább kivétel, előnyök mellett. Költségvetések
és tervezetek díjtalanul.

KÜLÜGYMINISZTEREK TALÁLKOZÁSA ABBÁZIÁBAN. — DI SAN GIULIANO OLASZ ÉS GRÓF BERTCHOLD OSZTRÁK-MAGYAR KÜLÜGYMINISZTER.

Jelky Gyula felvétel.